היינטיגער נומער האלט 8 זייטע.

№ 228 | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

22-טער יאהרגאנג. | 29 września 1929 r. | זונטאג, כ"ד אלול תרפ"ט. | רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען פון: רעדאקציע 57, פון אדמיניסטראציע 47.

שטיצט דעם „משמרת החולים" ◄═══► שטיצט דעם „משמרת החולים"

פאלומער יוד. היפלס-פעראיין „משמרת החולים" אלעקסאנדראווסקא 6, טעל. 46-25.

היינט, זונטאג, ד. 29 סעפט. 3 נאכמ. לטובת „משמרת החולים"

א גרויסע גארטען פערוויילונג

מיט א אנ'איבערראשענד רייך פראגראם

גארטען-רעסטאראן פון די געברידער קרעל 2 זאכאדניא 2

א גרויסער ארקעסטער. פאנטאווע לאטעריע מיט פיל ווערטפולע פאנטען. איינענער כשר'ער בופעט אויפ'ן ארט.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען מיין הייסגעליבטע פרוי, אונזער אונפערגעסליכע מוטער, ליבע טאכטער, שוועסטער, שוועגערין, טאנטע

חיה רחל קרויזע נ"ע

פון דער היים מאטיל, אין עלטער פון 29 יאהר.

די לויה איז פארגעקומען פרייטאג ד. 27.9 1929 פון טרויער-הויז ברזשעזשינסקא 15, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער **די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע פאמיליע.**

אכטונג לאדז און אומגעגענד!

איז לאדז ווערט פערקויפט ווייז, וואס ווערט פאבריצירט אויפ'ן ארט מיט נאכגעמאכטע עטיקעטען פון מיין פירמא,

איך ווארען דערמיט אלע געעהרטע קונדען און קונסומענטען צו אבאכטען אויף פאלגענדע עטיקעטען, וועלכע זענען רעגיסטרירט אונטערן № 18155 מיט וועלכע די פלאשען פון מיין פירמא זענען פערזעהן:

גלייכצייטיג ווארען איך אלע ליטאגראפיעס און וויינהענדלערס דאס אלע נאכמאכער וועל איך געריכטליך פערפאלגען מיט אכטונג

„אלווין" „ALWIN"

אינהאבער א. ליבערמאן, ווארשא, פראנציסקאנער 19.

— עגזיסטירט זייט יאהר 1888. —

☞ אין לאדז האב איך נישט קיין פיליע. ☜

מיין ווייז ווערט פערקויפט אויסשליסליך אין פאלגענדע לאדזשער פירמאס:

1) גוטמאן, פלאץ וואלנאשטשי 11
2) י. בעלכאטאווסקי, נארוטאוויטשא 31
3) ש. פריימאן, זאוואדזא 6
4) מ. פאגעלמאן, צעגעלניאנא 42
5) ל. ראזענבערג, גרינער מארק 3
6) ל. שיינביין, נאוואמיעסקא 27
7) מ. גרונדמאן, זגיערסקא 10
8) ע. מ. סאוויצקי, ברזשעזשינסקא 21
9) ח. פ. רובינשטיין, פאלודניאווא 32
10) י. בארנשטיין, אלעקסאנדער-גאס 85

גלייכצייטיג ווינש איך אלע מיינע ג' קאנסומענטען **א כתיבה וחתימה טובה.**

בעקאנטמאכונג.

...ערמיט מאך איך בעקאנט דער עפענטליכקייט, אז די פירמע

IZBICKI i KWIAT Narutowicza 5

מיז אויפגעלעזט ווערען, ווייל ד. 3 אויגוסט ד. י. האט איין מיין אבוועזענהייט מיין שותף ה' **אברהם קוויאט** ושעראמסקיעגא (פאנסקא) 42 זיך ערלויבט ארויסצונעמען פון געשעפט אהן מיין ידיעה 98 שטיק קרעפ-דע-שין אין ווערט פון 33.000 זלאטיס ווי אויך א פארטפעל וועקסלען פון 8.766 זל. צוזאמען א סומע פון 41.766 זל. מיינע אלע בעמיהונגען פריוואט גוטווילליג מיט איהם אדורכצוקומען, עווענטועל צו געהען צו א שידס-געריכט זענען געבליבען אהן יעדען ערפאלג.

אין שייכות דערמיט בין איך געצווינגען די פירמע אויפצולעזען און ווייטערע רעכטליכע און געריכטליכע שריט געגען ה' אברהם קוויאט פארצונעהמען.

מיט אכטונג **עליאש איזביצקי**
לאדז, אגראדאווא 12.

Zarząd Telefonów Łódzkich

prosi pp. Abonentów, żeby przed uruchomieniem telefonów automatycznych nauczyli się właściwie nadawać numery i prawidłowo obchodzić się z aparatami automatycznemi, aby uniknąć późniejszych nieporozumień.

W tym celu uprasza się pp. Abonentów, żeby łaskawie zechcieli:

1-o **przestudjować dokładnie przepisy** umieszczone na str. VII Spisu Abonentów,

2-o **wprawić się w nadawaniu numerów,** co można wykonać już obecnie przez odpowiednie nakręcanie krążka numerowego na czynnych teraz aparatach. **Przy tych próbach nie należy jednak zdejmować mikrotelefonu z widełek,** aby nie wprowadzać zamieszania na teraźniejszej centrali ręcznej,

3-o w razie jakichkolwiek trudności lub wątpliwości **odwiedzić pokazy** telefonowania, urządzane w gmachu telafonów przy al. Kościuszki № 12 i czynne w dni powszednie od godz. 9 do 21.

Informacyj dotyczących użycia telefonów automatycznych udziela się również telefonicznie (№№ 80-05 i 80-06).

אכטונג בעקער-מייסטער אין לאדז.

אפגעשאפט דאס וועגען זעמעל פון היינטיגען טאג אן.

איינשטימיג מיט דעם בעשלוס פון די גענעראל-פערזאמלונג, וואס איז פארגעקומען ר. 22 ד. ח. בשותפות מיט'ן קריסטליכען בעקער-צעך איז בעשלאסן געווארן

נישט צו וועגען קיין זעמעל

נאר צו פערקויפען אויפ'ן שטיק. איהר זאלט וועגען 1 קילא מיט 55 גראם רויה טייג אויף א פראס, און פערקויפן 5 גר. א זעמעל אין דעטייל און 23 זעמעל פאר 1 זל. אין הורט פאר גמוועלבער, כדי דער געוועלבער זאל האבען נאר 10% ראבאט.

דער עלטעסטער פון בעקער-צעך
משה פאזנאנסקי.

אטוט ראש-השנה קארטן

☞ נאר 60 גראשען ☜

מיט דעם איינגענעם נאמען — דער שענסטער אויסוואהל ביי מ. ארבאך, פיעטריק. 34 אין הויף אין דרוקעריי

א שדכן

וואס פערקעהרט אין בעסערע הייזער ☞ ווערט געזוכט ☜

אפערטען אין דיזער צייטונג אונטער "C. D."

מאסאזשיסט S. KAJZER

27 זאוואדזקא 27

צוריקגעקעהרט

בעקאנטמאכונג

היינט זונטאג, ד. 29 סעפטעמבער 6 א זייגער וועט אין לאקא לפון ה' ח. בארדיני, פיעטריקאווער 31 אין הויף, רעכטע אפיצינע פארקומען א שאך-שפיל סימולטאן אויף 10 טישלעך.

אין דעם סימולטאן וועט זיך בעטייליגען דער בעוואוסטער לאדזער-שאכמאטיסט יעזשי ראזענבלאט. איינשרייבונגען אויפ'ן אויביגען סימולטאן ווערען אנגענומען היינט ביז 5 א זייגער איינשליסליך.

בעקאנטמאכונג

☞ לשמוע אל הרנה ואל התפלה ☜

דער פעראיין „מלביש ערומים" מאכט בעקאנט, אז אין די ימים נוראים און גאנץ סוכות ווערט געדאווענט אין איהר איינענעם לאקאל קילינסקיעגא 60, לינקע אפיצינע צווייטער איינגאנג פארטער. בעקוועמע פלעצער בילינג צו בעקומען טעגליך פון 6—8 אוו. אין אויביגען לאקאל.

די פערוואלטונג.

לשמוע אל הרנה ואל התפלה!

עס ווערט געדאווענט ראש-השנה און יום-כפור אין „וויסעו זאל"

43 זאכאדניא 43

מיט דעם בעריהמטען חזן-טענאר, אבער-קאנטאר ה' אברהם טאַרגאווער מיט א גרויס איינשטודירט כאר. בעקוועמע פלעצער. מיט אלע בעקוועמליכקייטען פערזעהט אייך מיט פלעצער.

פלעצער צו פערדינגען טעגליך פון זונטאג דעם 29/9 אן פון 8 פריה ביז 11 אוו.

לאדזער קרעדיט-באנק

ביים קליינהענדלער-פעראיין פיעטריקאווער 18

מאכט בעקאנט די ג' קונדשאפט, אז עס ווערן ארויסגעגעבען **הלוואות** און גע־מאכט **דיסקאנטעס**

עס ווערען אויך ערלעדיגט אלערליי באנק-אפעראציעס.

וועקסלען אויף אינקאסא ווערן אנגענומען אויף אלע שטעט און שטעטלעך אין פוילען

בעמערקונג: 1) די באנק איז עפטיג פון 9 פריה ביז 5 נאכמיטאג; 2) וועקסלען צאהלבאר אין שבת, קענען ווערען אויסגעקויפט מאנטאג ביז 11 פארמיטאג; 3) ספעציעלע אפטיילונג פאר וועלאדען.

מיט אכטונג
דער ראט און פערוואלטונג

לשמוע אל הרינה ואל התפילה

דער פערמיטלער-פעראיין

פיעטריקאווער 64,

מאכט בעקאנט אזוי ווי אלע יאהר, ווערט דאס יאהר אויך אין פעראיינס-לאקאל געדאווענט, שעהנע בעלי תפלות. דער זאל איז פריש רעמאנטירט, העל, גרוים, גוטע לופט, זויבער, די צאהל פלעצער איז בעגרעניצט בעטען מיר די מיטגלידער אויך נישט מיטגלידער צשטליך זיך פערזארגען מיט פלעצער וכל הקודם זכה.

די פערוואלטונג.

היינט האט איהר די געלעגענהייט!!!

פערגעסט נישט, אז אין היינטיגען נומער איז געדרוקט דער קופאן אויף צו בעקומען

די יודישע געשיכטע פון פראפ. גרעץ

פאר נאר 14 זלאטיס.

[קופאן זעה זייט 6] [קופאן זעה זייט 6]

„שטעט" פון 2 זלאטיס אז „לשמוע אל הרנה ואל התפלה

עס ווערט געדאווענט ראש השנה און יום כפור אין התונה ז א ל „קאלאססעאום" זאכאדניא 58 מיט בערימטע בעל תפילות מיט איין גוט איינשטודירט כאר. בעקוועמע פלעצער און היגיענישע איינריכטונג.

ביטע בעצייטענס זיך צופערזעהן מיט פלעצער. בילעטען פערקויף יעדען טאג פון 10 פריה ביז 10 אווענד אין זאל „קאלאססעאום" זאכאדניא 53.

Dr. Klozenberg

צוריקגעקעהרט

Dr. Z. RAKOWSKI

ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייט

קאנסטאנטינער 9 טעלעפאן 27-81

צוריקגעקעהרט

שפרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7 נעמט אויך אן אין לעטשניצע ינערזשער 17 פון 2 ביז 3 נאכמ.

Lekarz-Dentysta — צאהן-ארצט

St. Gelberg

האט זיך געזעצט אויף זאוואדזקא 14

נעמט אן פון 10 ביז 2 און פון 4 ביז 7.

רעגירונג זאגט צו קרעדיטען פאר יודישע סוחרים

ענטפער פון פינאנץ-מיניסטעריום אויף דעם מעמאריאל פון דער צענטראלע פון די יודישע סוחרים-פעראיינען

צוזאמענשטויסן פון היטלעראווצעס מיט סאציאליסטען און קאמוג. אין דייטשלאנד

רעגירונג זאגט צו קרעדיטען פאר יוד. סוחרים

וו א ר ש א (טעלפ.) בין אהער האט דאס פינאנץ-מיניסטעריום נוט געגעבען קיין שריפטליכע ענטפערן אויף די מעמאריאלען פון יודישע סוחרים. נעכ־טען האט די צענטראלע פון יודישע סוחרים-פעראיינען אין ווארשע בעקומען צום ערשטען מאל א שריפטליכען ענט־פער אויף איהר מעמאריאל. דער ענט־פער איז נוגע 2 וויכטיגע ענינים: 1) וועגען קרעדיטען פאר יודישע סוחרים, וואס ווי עס איז אנגעוויזען אין מעמא־ריאל, ווערען בע'עולה'ט פון די בענק, ערקלערט דאס פינאנץ-מיניסטעריום, אז ס'זענען פונאנס-דערגעשיקט געווארען אנ־ווייזונגען צו אלע מלוכה'שע אינסטיטו־ציעס נוט צו מאכען קיין אויסנאמען פאר יודישע סוחרים און 2) וועגען דער שטייער-רעפארם, פון וואס עס רעדט זיך אין מעמאריאל, ענטפערט דאס פינאנץ־מיניסטעריום, אז עס זענען צוגעגרייט א גאנצע ריהע פראיעקטען פון א רעפארם פון אומזאץ-שטייער און אנדערע שטייערן און וועגען הנחות פאר אונ־פערמעגליכע שטייער-צאהלער.

צוזאמענשטויסע פון היטלעראווצעס מיט סאציא־ליסטען און קאמוניסטען

האמבורג (ספ.) די היטלעראוו־צעס האבען היינט איינגעארדענט א גרויסען מיטינג. צום מיטינג זענען גע־קומען א סך קאמוניסטען און עס איז געקומען צו א צוזאמענשטויס. וואס האט זיך שפעטער איבערגעטראגען אין גאס אריין. די היטלעראווצעס האבען שפע־טער און גאס אפגעשטעלט די דורכגע־הער און געהייסען זיך לעגיטימירען. 2 געהיים-אגענטען, וואס האבען זיך נישט געוואלט לעגיטימירען, זענען שווער פער־וואונדעט געווארען.

שווערין (ספ.) אויף א פערזאמ־לונג פון רייכסבאנער איז געקומען צו א צוזאמענשטויס מיט די היטלעראוו־צעס. 50 פערזאן זענען שווער און לייכט פערוואונדעט געווארען.

יודישער דאקטאר ערפינדעט א מיטעל צו היילען ראק-קראנקהייטען

ווין (ספ.) די „נייע פרייע פרעסע" מעלדעט, אז ד"ר ערעלמאן (ווארשויער א יוד) האט ערפונדען א מיטעל צו בעקעמפען ראק-קראנקהייטען, וואס האט ארויסגערופען א סענסאציע און דער וויסענשאפטליכער וועלט.

א באהן-קאטאסטראפע אין עסטרייך

ווין (ספ.) אויף דער סטאציע ווי־לאך איז היינט פארגעקומען א צוזאמענ־שטויס פון א צוג, וואס איז אנגעקומען פון מיילאנד. 15 פערזאן זענען פער־וואונדעט געווארען. דערונטער דער גע־וועזענער רוסישער גענעראל לעוואשאוו.

ווין רייכט זיך

ווין (ספ.) דאס קריגס-מיניסטער־יום מאכט הכנות אויפ'ן מארגענדיגען טאג. עס איז ארויסגעגעבען געווארען א בעפעהל צום מיליטער צו זיין גרייט. מען ערווארט, אז דער טאג וועט אריבער רוהיג.

צוטריבען א מיטינג פון די רעכטע „פועלי ציון" אין ווארשא

וו א ר ש א (טעלעפאניש) די רעכטע „פועלי ציון" האבען היינט איינגעאר־דענט און סקאלא-טעאטער א גרויסען מיטינג און צוזאמענהאנג מיט די א"י-געשעהענישען. צום מיטינג זענען געקו־מען א גרויסע צאהל קאמוניסטען, וואס האבען זיך געפרובט אריינרייסען און זאל. צוליב דעם, וואס עס איז נישט געוועזען קיין ערלויבניש אויפ'ן מיטינג איז ער דורך פאליציי צעטריבען געווא־רען.

ענטדעקט אנ'אפערע אין דער ביאליסטאקער פאסט

ביאליסטאק (טעלפ.) אויף דער הויפט פאסט איז היינט ענטדעקט געווא־רען א גרויסע אפערע. 2 פאסט-בעאמטע זענען ארעסטירט געווארען.

די סאוויעט.-ענגלישע-דיפלאמאטישע אונטערהאנדלונגען ווערען בעניייט

הסכם צווישען מאסקווא און לאנדאן

בערלין (ספ.) פון לאנדאן מעל־דעט מען, אז און די סאוויעטיש-ענגלי־שע אונטערהאנדלונגען איז דערגרייכט געווארען א פראוויזארישער הסכם. ענגלאנד איז איינגעגאנגען דערויף, אז עס זאלען צוערשט בעגינט ווערען די דיפלאמאטישע בעציהונגען און די זאכ־ליכע אונטערהאנדלונגען זאלען אונטער־גענומען ווערען ערשט נאכ'ן בעשטימען אמבאסאדארען און מאסקווא און און לאנדאן.

דייטש-פוילישע האנדעלס-אונטערהאנדלונגען וועט ווייטער פיהרען ד"ר רוישער

בערלין (ספ.) דער געוועזענער מי־ניסטער ד"ר לערנער האט זיך אפגעזאגט פון זיין אמט און דער דייטשער דעלעגא־ציע, וואס פיהרט די האנדעלס-אונטער־האנדלונגען מיט פוילען. אזוי ארום וועט די אונטערהאנדלונגען ווייטער פיהרען דער דייטשער געזאנדטער און ווארשא ד"ר רוישער.

סאוויעטען פערלאנגען אין לאדז 2 און א האלב-יעהריגע קרעדיטען

וו א ר ש א (טעלפ.) די ספה דערפון וואס די סאוויעטען מאכען אוצט קלע־גערע בעראטונגען און פוילען, ערקלערט זיך דערמיט, וואס זיי פערלאנגען דא גרעסערע קרעדיטען. ווי עס מעלדעט א ריגא'ער אגענטור פערלאנגען אוצט די סאוויעטען און פוילען קרעדיטען אויף א משך פון 2 און א האלב יאהר צייט, בעת פריהער האבען זיי בעקומען קרעדיטען העכסטענס נאר אויף 18 חדשים.

אזעלכע לאנגע טערמינען קענען די פוילישע סוחרים נישט געבען.

שאבער

דער נייער פרעמיער פון עסטרייך

(געוועז. פרעזידענט פון דער ווינער פאליציי)

חנוכת-הבית פון א שוהל אין כאיני זשגאווסקא 74

שבת פ' נצ"וי איז פארגעקומען די פייערונג פון חנוכת-הבית פון א שוהל אויף זשגאווסקא 74, וועלכע עס האט מנדב געווען ה' בערנהארד ענגעל. די פייערונג עפענט ה' הירש לייב סאפעל וועלכער דאנקט דעם נדבן און ווינשט איהם ווייטערדיגען שרפלג. ראן רעפע־רירען די גבאים ראזענבערג, בלומענ־פעלד צו שאפען א פאנד לטובת א"י.

געוואלטיגער ציקלאן איבער פלארידא

ניו-יארק (ספ.) פון ניו-יארק מעל־דעט מען וועגען א געוואלדיגען הוראגאן, וואס טראגט זיך מיט א ווכערקייט פון 90 קילאמעטער א שעה איבער פלארידא און דער געגענד נאסוי זענען 20 מענ־שען אומגעקומען פון שרעקליכען שטורם ווינט, פיל שיפען זענען אונטערגעגאנגען דער שאדען איז זעהר גרויס. פרטים פעהלען.

ווער האט נעכטען געוואונען אויף דער מלוכה-לאטעריע?

ציהונג פון דער 5 קלאס פון דער 19. מלוכה-לאטעריע.

זל. 50.000 נומ. 168148.

זל. 10.000 נומ. 46185 66064 74948 95975 169399.

זל. 5.000 נומ. 18651 76280 161776 176551.

זל. 3.000 נומ. 88386 125246 186729 152450 152482 154731 157331.

זל. 2.000 נומ. 1718 78571 101481 122304 160669 172855.

זל. 1000 נומ. 6298 19602 28677 30706 50658 57500 60720 105428 114088 114524 116002 121555 122149 138449 141696 151559 163265 179735.

לאדז האט זיך איבערצייגט, אז די באמת גליקליכע ס. קאלעקטור איז

F. Brajtsztajn

Narutowicza 31

tel. 42-47

ווי ס'איז ווי געווענליך ווידער געפאלען

10.000 זל.

זל. 5.000 — 76.278

זל. 3.000 — 157.331

זל. 2.000 — 123.458

און אויך אנדערע געווינסען. אלע געווינסען ווערען תיכף אויסגעצאלט. גליקליכע לאסען צו דער 1 קלאס שוין צו בעקומען.

פון די העברעאישע אווענד-קורסען ה"תחיה" ביים „התאחדות"

די איינשרייבונגען אויף די העברע־אישע אווענד-קורסען „התחיה" האבען זיך שוין אנגעהויבען. איינשרייבען קען מען זיך זונטאג, דינסטאג און דאנערש־טאג פון 7 ביז 9 אין ביורא פון די אווענד-קורסען צעגעלניאנא 35.

אלע געוועזענע שולער און שולערינס ווערען געבעטען זיך צו רעגיסטרירען.

די לייטונג פון די אווענד-קורסען „התחיה".

נאך א טויט-פערברענטער ארבייטער

פון דער זגערזשער פאבריקס-שרפה

(—) פריטאג האבען מיר שוין גע־שריבען וועגען דער שרפה און פאזנער־סאן'ס שפינערייע און וועבער און זגערזש. ווי בעוואוסט, איז פערברענט געווארען אויף אש די 52-יעהריגע איינברענטער־ין מאריא מעסק. נאכדעם האט מען אבער אויך געפונען אונטער די חורבות פון דער פערברענטער פאבריק דעם פער־קויהלטען קערפער פון 38-יעהריגען אר־בייטער אלעקסאנדער סקאווראנסקי. דאס איז דער צווייטער קרבן פון דער מורא'דיגער שרפה. סקאווראנסקי וואלט געקענט אויסמיידען דאס אומגליק, נאר ווען די פאבריק איז שוין געשטאנען און פלאמען, האט ער זיך דערמאנט און זיין מארינארקע און היטעל. ער איז צוריק אריין און דער ברענענדיגער פאבריק און דארט געפונען דעם טויט.

גרויסע תשרי-אקציע פון „קרן-קימת-לישראל"

פלענאר זיצונג פון „קרן-קימת-לישראל"

אין צוזאמענהאנג מיט דער בעפאר־שטעהענדער תשרי-אקציע פון קרן קימת איז פארגעקומען א פלענאר-זיצונג מיט דער בעטייליגונג פון די פארשטעהער פון אלע ציוניסטישע גרופירונגען און יוגענד ארגאניזאציעס. עס איז ברייט ארומגע־רעדט געווארען דער פלאן פאר דעם סו־מענדיגען יאהר תר"ץ, מיט וועלכען עס הויבט זיך אן דער גרויסער קק"ל קאמ־פיין, וואס איז פראקלאמירט געווארען אויף דעם 16. ציוניסטישען קאנגרעס אין ציריך. א לענגערע דיסקוסיע האט זיך אנטוויקעלט איבער דעם פלאן און סיסטעם פון די תשרי-זאמלונג, וועלכע מוז געפיהרט ווערען מיט די גרעסטע אנשטרענגונג און איהרע רעזולטאטען דארפען דינען אלס ענטפער אויף די לעצטע ארץ ישראל געשעהענישען. די לאזונג איז אוצט „קאנסטרוקטיווע הילף פאר א"י שאפען מעגליכקייטען צוריק־צושטעלען די ישובים, וואס זענען צו־שטערט געווארען און שאפען נייע ישו־בים אין לאנד.

צום סוף איז בעשלאסען געווארען אנ־צוהויבען די תשרי-זאמלונג היינט זונ־טאג. די פארשטעהער פון די ארגאני־זאציעס האבען זיך פערפליכטעט צו שטעלען און רשות פון דער זאמלונג אלע זייערע מיטגלידער. צו דעם צוועק וועלען צוזיפגערופען ווערען ספעציעלע פער־זאמלונגען און די ארגאניזאציעס.

ווי ביז אהער וועט אויך היי-יאהר איינגעארדענט ווערען דאס שיקען ראש־השנה וואונשען צו בעקאנטע, פריינד און קרובים דורך דעם קרן קימת און די נעמען פון די שפענדער וועלען פער־עפענטליכט ווערען ערב ראש השנה און דער היגער יודישער פרעסע, גלייכצייטיג וועלען אויך געשיקט ווערען דורכ'ן קרן-קימת ברכות צו אונזערע מיטגליד ברידער און שוועסטער און ארץ ישראל, וועלכע האבען העלדיש און מיט מסירות נפש פערטיידיגט דעם יודישען ישוב און ארץ ישראל.

מען דארף דערביי האפען, אז די יודישע בעפעלקערונג און אונזער שטאט וועט געבען איהר ווירדיגען ענטפער אויף די לעצטע געשעהענישען און א"י דורך מיטהעלפען ביים שאפען נייע מעגליכ־קייטען פאר א שנעלען אויפבוי פון אונ־זער נאציאנאלער היים און ארץ ישראל.

יודישער בירגער!

האסטו שוין ערפילט דיין פליכט לגבי דיינע ברידער אין ארץ-ישראל?

לאדזשער יודען!

לייגט נישט אב אויף שפעטער, גיט אייער תרומה לטובת די געפייניגטע אין א"י.

אנאנסען אין „לאדזער טאגעבלאט" האבען דעם גרעסטען ערפאלג

וויכטיג פאר אויטאמאביל-בעזיצער!

אפאנעס האלב-פנעאומאטיק און פולע גומעס פון קאנקורענצלאזער קוואליטעט

איבערשטייגען מיט זייער דויערהאפטיגקייט אלע אנדערע מארקעס אפאנעס און פערזיכערען א בעקוועם און זיכער פאהרען. א דאנק די אפאנעס „PIRELLI" האט ה' Jan Ripper ערצילט דעם 1-טען פריז אויפ'ן II אינטערנאציאנאלען געיעג אין די טאטרים.

אויסשליסליכע פערטרעטונג אויף לאדזער וואיעוואדזטווע:

Maksymiljan Griffel לאדז, פיעטריקאווער 38 (אין הויף) טעל. 73-74

די אויספארשונגס-קאמיסיע אין ארץ-ישראל

וועט האבען גאנץ שמאלע קאמפעטענצען

אראבישע דעלעגאציע אפגעפאהרען קיין לאנדאן.—וויצמאן קאנפערירט מיט לאיד דזשארזש'ן

אפגעברענט די זאקען-פאבריק „לודזיה" אין תל-אביב

אויספארשונגס-קאמיסיע וועט האבען גאנץ שמאלע קאמפעטענצען

ירושלים, 28 (יטא) ווי די יט"א רעפֿערירט זיך, וועט דער אויספֿאָרשונגס־קאָמיטעט האָבען זעהר שמאָלע קאָמפּעטענצען. זי וועט נישט קענען אויסהערען די צדדים און די עדות, וואָרשיינליך וועלען יודען באָיקאָטירען די אויספֿאָרשונגס־קאָמיסיע.

אראבישע דעלעגאציע אפגעפאהרען קיין לאנדאן

ירושלים, 28 (יטא) א אראבישער דעלעגאציע איז אָפּגעפֿאָהרען קיין לאָנדאָן.

וויצמאן קאנפערירט מיט לאיד דזשארזש.

לאָנדאָן, 28 (יטא) וויצמאן האָט אָפּגעהאַלטען אַ לענגערע קאָנפֿערענץ מיט לאָיד דזשאָרזש.

דער בויקאט פון די אראבער

ירושלים, 28 (יטא) אין די באַנק־קרייזען האַלט מען פֿאַר נייטיג אויסצואַרבעטען אַ דרוק אויף די אַראַבישע סוחרים דורך צוריקציהען זיי די קרעדיטען, כדי אויף אַזאַ אופֿן צו צווינגען זיי אויפֿצוהערען דעם באָיקאָט.

ירושלים, 28 (יטא) דער קרייז־קאָמיסאַר פֿון ירושלים האָט צונויפֿגערופֿען אַ קאָנפֿערענץ פֿון די יודישע און אַראַבישע סוחרים און פֿאָרגעשלאָגען, ווי זאָלען אַרויסלאָזען אַ געמיינזאַמען אויפֿרוף וועגען אויפֿהערען דעם באָיקאָט. די אַראַבישע סוחרים האָבען זיך אָפּגעזאָגט אונטערצושרייבען דעם אויפֿרוף, מאָטיווירענדיג דאָס דערמיט, וואָס זיי ווילען נישט ברעכען די נאַציאָנאַלע סאָלידאַריטעט.

ירושלים, 28 (יטא) דער מוסולמענישער ראַט האָט ווידער אָנגעהויבען בעמיהונגען, אַז דער שייך קאַלעד מאַרקיי, וואָס איז געשמידט געוואָרען אין קייטען און אַרעסטירט געוואָרען, זאָל בעפֿרייט ווערען אויף קוציע.

ירושלים, 28 (יטא) די יודישע סוחרים האָבען זיך געווענדעט צו דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, אַז זי זאָל אָנווענדען אַלע מיטלען אָפּצושטעלען דעם באָיקאָט, ווייל דאָס רופֿט זיך זעהר שלעכט אָפּ אויף די ווירטשאַפֿטליכע לאַגע פֿון לאַנד.

אפגעשטעלט נאר איין צייטונג פאר העצען צו בויקאט

ירושלים, 28 (יטא) די מאַכט האָט אָפּגעשטעלט נאָר אַ אַראַבישע צייטונג „נאַפֿער" פֿאַר העצען צו באָיקאָט.

ווידער בעפאלען יודען אין ירושלים

ירושלים, 28 (יטא) נעכטען זענען אין ירושלים ווידער אַמאָל פֿאָרגעקומען קליינע אָנפֿאַלען אויף יודען. אַ יודישער קצב איז שטאַרק צושלאָגען געוואָרען.

חברונער פאליציי קאמענדאנט בעקומט א מעדאל

ירושלים, 28 (יטא) דער קאָמענדאַנט פֿון דער א"י־פּאָליציי און דער קאָמענדאַנט פֿון חברון האָבען בעקומען דעם קעניגליכען מעדאַל פֿאַר זייערע פֿערדינסטען ביים איינשטעלען די אָרדנונג בעת דער שחיטה אין חברון (ווי בעקאַנט איז דער פּאָליציי־קאָמענדאַנט אין חברון די גאַנצע צייט פֿון דער שחיטה אין חברון נישט אַרויס פֿון זיין ביוראָ).

אברהם רייזען, לייוויק מנחם א. ראבאי, ווערען אין רוסלאנד געלעגט אין חרם.

מאָסקווע, (יט"א) דער כאַרקאָווער „שטערן" האָט דערקלערט אַ חרם אויף אברהם רייזען, ה. לייוויק, מנחם באָרײשאַ און א. ראַבאַי. אַלס ענטפֿער אויף דעם אַרויסטריט פֿון די דאָזיגע פֿיער יודישע שרייבער פֿון דער ניו־יאָרקער יודישער קאָמוניסטישער צייטונג „פֿרייהייט" דערפֿאַר וואָס די „פֿרייהייט" האָט פֿערטיידיגט די אַראַבער און די טעג פֿון די געשעהענישען אין א"י.

אין אַ לאַנגען אַרטיקעל, וואָס שכנה עפּשטיין, דער געוועזענער רעדאַקטאָר פֿון ניו־יאָרקער „פֿרייהייט" און וועלכער געפֿינט זיך איצט אין כאַרקאָוו, האָט אָפּגעדרוקט אין דעם כאַרקאָווער „שטערן" ערקלערט ער, „אַז די יודישע אַרבייטער נישט בלויז אין אַמעריקאַ, נאָר אין דער גאַנצער וועלט, טאָרען מעהר קיין מגע ומשא נישט האָבען מיט די דאָזיגע פֿיר יודישע שרייבער, וואָס האָבען זיך געשטעלט אויף דער זייט פֿון די שונאים פֿון אַרבייטער־קלאַס".

אפגעברענט די פאבריק „לודזיה" אין תל-אביב

תל־אביב, 28 (יטא) היינט פֿריה האָט אויסגעבראָכען אַ גרויסע שׂרפֿה אין דער פֿאַבריק „לודזיה". די גאַנצע וועבעריי איז פֿערברענט געוואָרען. די זאַקען־אָפּטיילונג מיט די סחורה־לאַגערן זענען אָפּגעראַטעוועט געוואָרען. די שׂרפֿה איז ענטשטאַנען פֿון אַ פֿונק, וואָס איז געפֿאַלען פֿון עלעקטרישען מאָטאָר. דאָס איז די גרעסטע שׂרפֿה, וואָס איז ביז אַהער פֿאָרגעקומען אין תל־אביב.

אויפרוף פון וויצמאן און מעלטשעט

לאָנדאָן, 28 (יטא) פּראָפֿ. וויצמאַן און לאָרד מעלטשעט האָבען אַרויסגעלאָזט אַן אויפֿרוף צום יודישען פֿאָלק.

ירושלים, 28 (יטא) אַהער איז אָנגעקומען דער פֿאָרזיצער פֿון פֿראַנצויזישען פּראָ־פּאַלעסטינע־קאָמיטעט סענ. גאַרדאָר.

510 עליה אין סעפטעמבער

וואַרשאַ, 28 (יטא) דער צענטראַל־קאָמיטעט פֿון וועלט־פֿערבאַנד „החלוץ" אין וואַרשאַ האָט בעקומען אַ מיטטיילונג פֿון טריעסט, אַז אין משך פֿון די לעצטע צוויי טעג זענען דורך טריעסט אַרויס געפֿאָהרען קיין ארץ ישראל 200 יודען. פֿאַר'ן גאַנצען חודש סעפּטעמבער —540— און אָקטאָבער פֿאָהרען אַרויס קיין א"י 840 חלוצים.

קאלאניאל-אמט אנולירט די פעראָרדנונג וועגען דעפארטירען 2 יודישע משפחות פון א"י.

ירושלים, (יט"א) דאָס קאָלאָניאַל־אַמט אין לאָנדאָן האָט מיטגעטיילט דער ארץ־ישראל־רעגירונג, דאָס אויפֿ'ן סמך פֿון די אַפּעלאַציעס, וואָס זענען אַריינגעטראָגען געוואָרען ווערט אַנולירט די פֿעראָרדנונג וועגען דעפּאָרטירען 2 יודישע אָריענטאַלישע משפחות פֿון א"י. אין בעצוג צו איין משפחה איז די פֿעראָרדנונג שוין אויסגעפֿיהרט געוואָרען דאַנקען דער צווייטער משפחה איז ערלויבט געוואָרען צו פֿערבלייבען אין א"י צוליב דער קראַנקהייט פֿון קינד.

איצט האָט דער הויך־קאָמיסאַר מיטגעטיילט, דאָס די דעפּאָרטירטע משפחה וועט אַהן שום שטערונגען צוריק אַריינגעלאָזט ווערען קיין א"י.

—0—

דוד בערגעלסאן ווערט אטאקירט אין דער סאוו. פרעסע פאר דרוקען זיך אין די ליטעראַרישע בלעטער.

מאָסקווע, (יט"א) „מיר וואַרטען אויף אַן ערקלערונג!" מיט דער דאָזיגער פֿאָדערונג ווענדעט זיך די כאַרקאָווער יודישע קאָמוניסטישע צייטונג „דער שטערן" צו דעם יודישען שרייבער דוד בערגעלסאָן. די צייטונג וויל וויסען, פֿאַרוואָס בערגעלסאָן, וואָס האַלט זיך פֿאַר אַ קאָמוניסט, האָט אָפּגעדרוקט אַ קאַפּיטעל פֿון זיין נייעם ראָמאַן אין די וואַרשאַווער „ליטעראַרישע בלעטער."

—0—

טיפוס עפידעמיע אין אוקראינע,
הונדערטער פארפאלען אין אדעס כארקאוו, מאריומפאל.

מאָסקווע, (יט"א) די טיפֿוס־עפּידעמיע, וואָס האָט זיך בעוויזען אין ווייס־רוסלאַנד איז אַריבער אויך קיין אוקראַינע.

פֿון אַ רייהע שטעט מיט אַ גרויסע יודישע בעפֿעלקערונג, ווי אָדעס, כאַרקאָוו, מאַריומפּאָל און אַנדערע ווערט מיטגעטיילט וועגען הונדערטער פֿאַרפֿאַלען פֿון טיפֿוס. די אָרטיגע מאַכט איז נישט אימשטאַנד צו קעמפֿען געגען דער פֿערשפּרייטונג פֿון דער עפּידעמיע, ווייל עס איז אַ גרויסער מאַנגעל אין מעדיצינישע הילף.

—0—

היי-יאהריגע ימים נוראים ביים כותל מערבי

ירושלים, 28 (יטא) צוליב די ימים־נוראים האָט די מאַכט שוין פֿעסטגעשטעלט דעם אינווענטאַר, וואָס די יודען קענען האָבען ביים כותל־מערבי. דאָס איז: אַ כּיור, אַ ארון קודש און אַ טיש צו קריאת התורה.

געזונד-צושטאנד פון ד"ר וויזעל

ירושלים, 28 (יטא) דער געזונד־צושטאַנד פֿון ד"ר פֿאַן וויזעל האָט זיך פֿערבעסערט.

אמעריקאנער קאנסול לייקענט די שקרים פון דער אראבישער פרעסע

ירושלים, 28 (יטא) אַן אַראַבישע צייטונג האָט פֿערעפֿענטליכט אַ ידיעה, אַז דער אַמעריקאַנער גענעראַל־קאָנסול אין א"י זאָל האָבען ערקלערט, אַז די יודען האָבען אַליין אויסגעשאָכטען די ישיבה־תלמידים, כדי אַזוי אַרום צו קענען אָנקומען צו די אַמעריקאַנער יודען.

דער אַמעריקאַנער גענעראַל־קאָנסול קנאַבענשוה האָט באַלד אָפּגעלייקענט די נידערטרעכטיגע אינפֿאָרמאַציע.

דער קארעספאנדענט פון „דיילי מייל" וועגען די יודיש-אראבישע בעציהונגען.

לאָנדאָן. (יטא) דער ירושלים'ער קאָרעספּאָנדענט פֿון „דיילי מייל" שרייבט אין אַ קאָרעספּאָנדענץ פֿון ארץ־ישראל צווו. אַנד.:

ווער עס האָט זיך אין משך פֿון אַ רייה יאָהרען ענג צונויפֿגעטראָפֿען מיט דער ארץ־ישראל־רעגירונג, קומט צו דער איבערצייגונג, אַז דער בריטישער מאַנדאַט איבער ארץ־ישראל און די באַלפֿור־דעקלאַראַציע קאָנען איינגעהאַלטען און אויסגעפֿיהרט ווערען בלויז און אויסשליסליך שטיצענדיג זיך אויף באַגנעטען. די יודען און מוזולמענער וועלען זיך קיינמאָל נישט געגענזייטיג טרויען און קיינמאָל נישט צוזאַמענלעבען אין שלום. ארץ־ישראל געפֿינט זיך איבער'ן קראַטער פֿון אַ פֿייער־שפּייענדען וואולקאַן. די אַראַבער זענען שטענדיג געווען געגנער פֿון דער באַלפֿור־דעקלאַראַציע. זיי וואָלטען זיך אפֿשר נישט געגענגעשטעלט דער יודישער אימיגראַציע קיין ארץ־ישראל. זיי טרעטען אָבער אַרויס מיט דער גאַנצער ענטשלאָסענהייט געגען דער אידעע פֿון שאַפֿען אין א"י אַ יודישע נאַציאָנאַל־היים. באמת איז די פֿראַגע פֿון כותל־מערבי בלויז קינסטליך אויפֿגעבלאָזען כדי אונטערצוהאַלטען און אויפֿהעצען די נאַציאָנאַלע אַנטאַגאָניזמען און פֿאַנאַטיזירען די מאַסען. דער הויפּט־לאָזונג פֿון די אַראַבישע פֿיהרער איז, אַז יודען שטרעבען כלומר'שט אַרויסצושטויסען די אַראַבער פֿון ארץ־ישראל, וועלכע די לעצטע בעטראַכטען אַלס זייער פֿאָטערלאַנד.

די אויפדעקונג פון דער מצבה פון טוביה ליפשיץ ז"ל.

זגערזש. — דאָ האָט זיך געגרינדעט אַ קאָמיטעט, וועלכע האָט זיך פֿערנומען מיט'ן שטעלען די מצבה פֿון ר' טוביה ליפשיץ ז"ל.

היינט, זונטאָג קומט פֿאָר די אויפֿדעקונג פֿון דער מצבה. ר' טוביה ליפשיץ ז"ל איז געווען אַ משכיל פֿון אַלטען דור און אין איהם האָט זיך פֿעראייניגט אַ למדן און אַ וועלטליכער מענש.

1908 ווערט אריינגעצויגען אין די מיליטערישע רייהען

(§) די פּ. ק. או. האָט אין דער פֿערגאַנגענער וואָך איבערגעשיקט דער מיליטערישער סעקציע ביים מאַגיסטראַט רשימות פֿון די פּאָבאָראָווע פֿון יאָהרגאַנג 1908, וועלכע דאַרפֿען אין אָקטאָבער אַריינגעצויגען ווערען אין די מיליטערישע רייהען. די „קאַרטאַ פּאָוואָלאַניא'ס" וועלען פֿונאַנדערגעשיקט ווערען צווישען 1 און 10 אָקטאָבער.

ארבייטער-הייזער אויף פאלעשיע ווערען איבערגעבויט

(ב) לויט'ן וואונש פֿון דעם אינערן־מיניסטעריום ווערען אין ס'רוב הייזער פֿון דער אַרבייטער־קאָלאָניע אויף קאָנסטאַנטינער וועג אויפֿגעבויט נאָך צווייטערדיגע דירות. די הייזער פֿון די גרעסערע דירות ווערען אינוועניג איבערגעבויט. אָבער נישט אַלע הייזער קענען צוגעפּאַסט ווערען צו דעם פּלאַן, וואָס עס פּראָיעקטירט דאָס מיניסטעריום. עס דאַרף אַריינשלינגען צופֿיל געלד.

„הזמיר" אל. קאשציושקי 21.
בית תפלה לימים נוראים
איינטריטס קאַרטען אין לאָקאַל פֿון פֿעראיין פֿון פֿריה 10 ביז 8 אָוונד.

ימים-נוראים אין צענטראלען יוד. האנדווערקער-פערבאנד
אין לאדז, פאלודניאווא 4.
מיר טיילען מיט, דאָס אַזוי ווי אַלע יאָהר, ווערט אויך היי־יאָהר געדאַווענט אין צענטראַלען האַנדווערקער־פֿערבאַנד מיט'ן אַנטייל פֿון בעריהמטע חזנים. פּלעצער צו צוגענגליכע פּרייזען ווערען שוין פֿערקויפֿט אין קאַנצעלאַריע פֿון פֿערבאַנד טעגליך פֿון 10 ביז 2 און פֿון 6 ביז 9 אָוונד.
די פֿערוואַלטונג.

ביי דער שולע „יבנה" צעגיעלניאַנאַ 75 טעלעפֿאָן 34-13
עקזיסטירט אַ מוסטערהאַפֿטע
פרעבעל-שולע—גן-ילדים
וועלכע געפֿינט זיך אונטער דער לייטונג פֿון אַ געניטער ארץ־ישראל'דיגער פֿרעבעליסטין און ווערט געפֿיהרט לויט'ן סיסטעם פֿון פּראָפֿ. מאָנטעסאָרי. איינשרייבונגען אין גן־ילדים ווי אויך אין די שולע, ווערען אָנגענומען נאָך ביז צום 29 ד. ח. די למודים הויבען זיך אָן דעם 1־טען אָקטאָבער.
די קאַנצעלאַריע איז טעטיג פֿון 9—2 און פֿון 5—5 נאָכמיטאָג
דער פּרייז אין די פֿרעבעל־שולע—12 זלאָטעס מאָנאַטליך

Dr. med. H. Różaner
ספּעציאַליסט פֿון הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען
און קינדערלאָזיגקייט
נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעל. 28-98
צוריקגעקעהרט
נעמט אָן פֿון 8 ביז 10 פֿריה און פֿון 5 ביז 8 אָוו.
פֿאַר פֿרויען ספּעציעלער וואַרטע־צימער.

Dr. med. J. BETTE
ספּעציאַל־אַרצט פֿון אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
Piotrkowska 6, tel. 44-95
צוריקגעקעהרט
נעמט אָן פֿון 8 ביז 11 און פֿון 4 ביז 6 אָוונד

Dr. Niewiażski
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף אַנדזשעיאַ 5, טעל. 59-40
נעמט אָן פֿון 8—11 מיטאָג און פֿון 5—9 אָוונד.
ספּעציאַל־אַרצט פֿאַר סיפֿיליס, טריפּער און מענערשוואַכע בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.
פֿאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע־זאַל.

„לאדזער טאגעבלאט" זעט אַבאָנירט דאָס

צאָהן־אַרצט
Jakób Karmazyn
2 פּאָלודניאָוואַ 2
צוריקגעקעהרט
בעי בעשטעלונג קינסטליכע ציינער, ווערט דאָס צאָהן־ציהען שמערצלאָז און גראַטיס בעהאַנדעלט. 4308

Dr. L. Suchowczycki
כירורג
נעמט אָן טעגליך פֿון 4 ביז 7 נאָכמיטאָג
Pl. Dąbrowskiego 2, tel. 43-94

Dr. med.
P. Markowiczowa
ספּעציאַל־אַרצט פֿאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען
Aleja 1.go maja 37, tel. 66-35
צוריקגעקעהרט
נעמט אָן פֿון 3 ביז 9 אָוונד.
ספּעציעלער הייל־קאָסמעטישער קאַבינעט.

Dr. med. Adam Bender
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
נאַרוטאָוויטשאַ 30 טעל. 14-75
ספּעצ. פֿאַר אינערליכע
און האַרץ־קראַנקהייטען
נעמט אָן פֿון 5—7 נאָכמיטאָג.
8009

Dr. med. A. Mazur
ספּעציאַל־אַרצט פֿאַר האַלז, נאָז און אויערען־קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
ווסכאַדניאַ 65, — טעל. 66-01
נעהמט אָן פֿון 12.30—1.30 און 4—6 אָוונד:

Dr. Wołkowyski
צוריקגעקעהרט
צעגיעלניאַנאַ 25
טעלעפֿאָן 26-87
ספּעציאַל־אַרצט פֿאַר הויט וועגערישע קראַנקהייטען און מענער־שוועכע. אַלע־אַרט אַנאַליזען
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.
נעמט אָן פֿון 8—2, און פֿון 6 -9 אָוונד.
בעזונדער וואַרטע־זאַל פֿאַר פֿרויען.

פלעגט די פיס
PEDICURE
S. Łódzki

Traugutta 5 (Krótka) m. 10, tel. 70-37
נעמט אָן פֿון 11—2 און פֿון 4—7 אָוו. געוועזענער אַסיסטענט ביי מיסטער עלעמאַן (הינער־אויגען־אַנשטאַלט אין לאָנדאָן). ספּעציאַליסט צו בעזייטיגען הינער־אויגען אין האָרנהויט ווי אַריינגעוואַקסענע נעגעל אָהנע שמערצען

לאדזער טאגעבלאט

ד ר"רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אווענד.

ניט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען ניט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16

טעלעפאנען: רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

דער ענטפער פון „צענטראלעוו"

אויף פולק. סלאוועק'ס פארשלאג וועגען א נעמיינזאמע בעראטונג.

פרייטאג האבען די לינקע און די צענטער=קלובען פון סיים ארויסגעשיקט בעזונדערע תשובות דעם פולקאווניק סלאוועק אויף זיין פארשלאג וועגען צוזאמענרופען א בשותפות'ע קאנפערענץ בנוגע דער רעוויזיע פון דער קאנסטיטוציע. יעדער קלוב האט ארויסגעשיקט א בעזונדערע תשובה, אבער אלע זענען געשריבען אין א נעגאטיווען זין.

„פיאסט" זאגט: „אז צוליב דעם, וואס דער סיים איז שוין געשלאסען 6 חדשים קאן נישט געפיהרט ווערען קיין שום פארלאמענטארישע ארבייט. מיר האלטען דעריבער, אז אזא קאנפערענץ וואלט געווען פרוכטבאר, ווען דער סיים וואלט פריהער צונויפגערופען געווארען. די בעמיהונגען פון ב. ב., וואס שנעלער צונויפרופען דעם סיים וואלט אויך פערשנעלערט דעם טערמין פון דער פראיעקטירטער קאנפערענץ.

די פויערן=פארטיי קאמוניקירט, אז זי קען נעמען אנטייל אין די בעראטונגען איבער דער רעוויזיע פון דער קאנסטיטוציע, אבער ערשט דעמאלט, ווען עס וועט צונויפגערופען ווערען דער סיים. אויב דער פרעזעס פון ב. ב. וואלט זיך בעמיט ביי די מאסגעבענדע פאקטארען, וואס פריהער צונויפצורופען דעם סיים, וואלט ער דערמיט אויך פערשנעלערט דעם טערמין פון דער געפלאנטער קאנפערענץ.

נ.פ.ר. רעכטע האט געענטפערט: דער סיים איז נישט פון זיין אייגענעם שולד נישט געווען טעטיג 6 חדשים. דעם ראזינגען פעהלער וואלט מען געקענט פערריכטען אויב מען זאל וואס פריהער צונויפרופען די סיים=סעסיע.

„ווזוואלעניע" קאמוניקירט: מ'מיינט ווען עס וועט צונויפגערופען ווערען די סיים=סעסיע, וועט באמת ווערען אקטועל די פראגע וועגען צונויפרופען בעראטונגען איבער די פראיעקטען פון דער קאנסטיטוציע, איבער'ן בודזשעט און איבער די פראגען, וואס דער סיים דארף בעטראכטען".

פפ"ס איז מודיע דעם פולקאווניק סלאוועק, אז „דער איינציגער ווירקזאמער ארט ארומצורעדען די מעטאדען פון סיים איבער דער פראיעקטירטער רעוויזיע און דער קאנסטיטוציע איז די זיצונג פון דער קאנסטיטוציע=קאמיסיע ביים סיים, וועלכע וועט קענען פארקומען אין מאמענט, ווען עס וועט ווערען צונויפגערופען דער סיים. פפ"ס האלט דאס איצט פאר דעם וויכטיגסטען מלוכה=ענין. אבער די ביז איצטיגע האלטונג פון די פיהרער פון ב. ב. און בעזונדערס די האלטונג פון פולקאווניק סלאוועק, גיט אונז נישט צו קיין אנברינגען חשק צו פריוואטע בעראטונגען מיט זיינע פארשטעהער.

דער זעקסטער ענטפער איז געווען פון די ב. ד. זיי האבען געענטפערט דאס זעלבע וואס פיאסט.

ווי מען זעהט איז נישט קוקענדיג דערויף, וואס יעדער קלוב האט ארויסגעשיקט אנ'אייגענעם ענטפער, איז אבער דער אינהאלט דערזעלבער פאר אלע קלובען. און דעריבער קאן מען ארויסדרינגען, אז דער טעקסט פאר יעדער ברויף איז פעסטגעשטעלט געווארען אויף דער בעראטונג פון דער „צענטראלעוו".

א נעגאטיווע שטעלונג צום פארשלאג פון פולקאווניק סלאוועק האבען אלזא פערנומען די ענדעקעס, כאדעקעס, „פיאסט", נפ"ר=רעכטע, „ווזוואלעניע", די „פויערן=פארטיי", פפ"ס, די יודישע „קאלא" און די דייטשע.

א פאזיטיווען ענטפער האבען געגעבען בלויז די קלובען פון נפ"ר=לעוויצע, פויערן=פערבאנד און די פראקעס.

צוליב דעם, וואס ס'רוב קלובען האבען זיך ארויסגעזאגט געגען דעם פארשלאג פון פולקאווניק סלאוועק, וועט שוין דעריבער די פראיעקטירטע קאנפערענץ נישט צושטאנד קומען.

יודישע נייעס.

א יודיש מעדעל סעקרעטאריו פון „ציק" אין מאלדאוויע.

מאסקווא, (יט"א)

די יודישע ארבייטערין חוה פלאמבערג פון בעסאראביע, איז בעשטימט געווארען אלס סעקרעטארין פון צענטראל=אויספיהר=קאמיטעט פון דער ראטען רעגירונג אין מאלדאוויע.

רומענישע רעגירונג וועט געבען ענטשעדיגונג די געליטענע יודען.

טשערנאוויץ, (יט"א)

דאס פרעזידיום פון דער פעראייניגונג פון די רומענישע יודען אין בוקאווינע, האט זיך געווענדעט צו דער רעגירונג מיט דער פאדערונג, צו געבען אנ'ענטשעדיגונג די יודען, וואס האבען געליטען בעת די לעצטע עקסצעסען.

לויט א ידיעה, וואס דאס פרעזידיום פון די רומענישע יודען האבען בעקומען, וועט די רעגירונג נאכקומען די דאזיגע פאדערונג.

איטאליענישע פראפעסארען בעזוכען יודישע אינסטיטוציעס אין ארץ=ישראל.

ירושלים. (יטא) א גרופע איטאליענישע פראפעסארען, וואס ווייזט איצט אין ארץ=ישראל האט בעזוכט א ריהע יודישע אינסטיטוציעס, ווי די ציוניסטישע עקזעקוטיווע, ראטשילד=שפיטאל און אנדערע. דער יודישער קלוב האט איינגעארדענט אנ'אויפנאהמע לכבוד די איטאליענישע געסט.

אין נאמען פון די איטאליענישע געלעהרטע האט פראפ. רובא אויסגעדריקט זיין טיפען מיטלייד די געליטענע פון די לעצטע געשעהענישען אין ארץ=ישראל און האט ערקלערט, דאס ער איז איבערצייגט, דאס די יודישע אויפבוי=ארבייט אין ארץ=ישראל וועט פארטגעזעצט ווערען.

אהז גוזמות

ירושלים איז נישט קאוונא—חולדה איז ניט זאפאראזשע

(א בריף פון ארץ=ישראל ספעציעל פאר'ן „לאדזער טאגעבלאט") — פון ח. ל. חריפאי

אויף מיין טיש האט זיך צוזאמען געקליבען א היבש ביסעל אויסלענדישע צייטונגען. רבונו של עולם, וואס איז דארט נישטא? מיט גרויסע קידוש לבנה אותיות איז מען מודיע וועגען די געשעהענישען אין ארץ=ישראל. עס איז פערשרעקליך: דאס הארץ טוט שטארק וויי. דאס לעצטער אינזעל אויף אונזער גלות=וועג; אויב דא איז נישט דא די זיכערהייט מא וואו דען זשע? א קרעכץ רייסט זיך ארויס פון הארצען. דער גלות האט געענטפערט אויף אונזער רוף. ווארום ווי האט נאך געקאנט זיין אנדערש? מיר שטעהען דא אויפ'ן וואכט נישט צוליב זיך, נור צוליב דאס גאנצע פאלק, יעדער טרוט אונזערער האט א בעדייטונג פאר דאס גאנצע יודענטום.

און מיר פילען דאס גאנץ גוט, דער בטחון ווערט שטארקער, דאס גאנצע פאלק שטעהט הינטער דיר ווי א וואנט. זיכערער ווערט דער טראט, שטארקער ווערט די מוט, א וואנגארד פון א פאלק, וואס שטייט אויף צום לעבען און וואס איז גרייט צו מקריב זיין קרבנות אויף דעם מזבח פון זיין אויפלעבונג.

די ערשטע בשורה וועגען דעם ווידערקלאנג פון גלות האט אונז ערהויבען און האט א ריין געבראכט פיל מוט און אונזערע הערצער און דעם שווערסטען מאמענט פון אונזער לעבען. נישט נאר דער שטיצע=פאנד (קרן=העזרה), נאר אויך דער עליה=פאנד (קרן=העליה) האט אונז דייטליך בעוויזען, וואס ארץ=ישראל איז פאר'ן דער גלות. און אפשר דער קרן=העליה מעהר ווי דער קרן=העזרה. דער אמת'ער ענטפער אויף די געשעהענישען. דאס גאנצע פאלק קען נישט געהן אין ארץ=ישראל און שטעלען זיך אין די רייהען און די הויפט רייהע איז אויך היינט אויף דעם ארבייטספראנט — טא וויל יעדערער, אויב ער קען זיך נישט בעטייליגען קערפערליך, נעמען כאטש א אייגטייל מאראליש, דורך דער שטיצע, וואס ער גיט דער עליה.

די בשורה וועגען דאס גרייטקייט פון דעם יוגענד און פילע לענדער צו פערנעמען זיין ארט און דעם ארץ=ישראלדיגען פראנט האט פערשטארקט אונזער נצחון. עס שאפט זיך א איינגקייט פון לבנון ביז די קארפאטען און פון ירדן ביז דעם ווייכסעל. זי טראגט זיך איבער ימים און מדבריות און איז מודיע דער גאנצער וועלט, אז דאס אלטע פאלק שטייט אויף צום לעבען דורך ארב טייזון בלוט.

אבער... אבער די צייטונגען און חוץ לארץ האבען אנגענומען א טאן, פונקט ווי ארץ=ישראל איז חרוב געווארען. עס איז נאטירליך, דאס איז אזא צייט זאל מען פערלירען דעם ריכטיגען וועג. איבערהויפט, אז די געשעהענישען זענען ווייט געאגראפיש און נאהענט גייסטיג. יעדער קרעכץ טראגט זיך פונאנדער און א פילפאכיגער עכא. און הערצי פסיכאלאגיש נעמט אויף חוץ=לארץ יעדער געשעהעניש דורך דער פריזמע פון זיינער ארטיגען פערשטאנד.

צופיל אנגעווייטיגט איז דאס הארץ — און דער טאן פון דאס צושפרייטע יודענטום שוט נאך פרישע זאלץ אויף די וואונדען. און מיר וויסען: דאס טוט זיך אוים ליבע, אוים איבערגעבענהייט צו אונז — אבער דאך איז דאס נישט ריכטיג.

די דאזיגע שורות ווערען נישט געשריבען צו פערטיידיגען וועמען עס איז און נאך ווייניגער אום צו בעשולדיגען וועמען עס איז; ניין — עס ווילט זיך פשוט אויסשרייען פון וועהטאג און זאג:

ירושלים איז נ.יט קאוונא און חולדה איז נישט זאפאראזשע! יא, קרבנות זענען געפאלען, אבער נישט אומזיסט. דעם האלז צום חלף האבען מיר נישט אויסגעשטרעקט. די דאזיגע צייטען זענען פאר ארץ=ישראל פערשוואונדען אויף אייביג. מיר פיהרען נישט קיין רעגיסטראציע פון גבורים און קרבנות אבער דאס נייע, דאס אויפוואכענדע ארץ=ישראל ווייסט נאר פון העלדען.

חולדה און באר טוביה! די דאזיגע נעמען וועלען לייכטען אויף דעם בלויען הימעל פון אונזער פאטערלאנד! איינצעלנע נעגען טויזענדער. כבוד פאר די דאזיגע גבורים!... זעקס און דרייסיג שעה איז געשטאנען אויף דער וואך מיט פינף ביקסען און די הענד א ביסעל יוגענד אין באר=טוביה (קאסטיניען). שטאלץ און מוטיג זענען זיי געשטאנען נעגען טויזענדער; די ארבייטער, די שכנים פון באר טוביה, האבען געקרוגען א פיינע לעקציע. מיר נעמען נישט קיין נקמה, אבער אפשר פאר דעם יודען וואס לעבען זיי שוין האבען.

מיר וויסען, אז ערווערבען א פאטערלאנד, אפילו ווען זי איז אנ'אייגענעם, מוז מען דורך קרבנות. מיר האבען קיין אומזיסטע קרבנות נישט מקריב געווען; פאר יעדען יודען האבען מיר בעצאהלט און צעהן מאל מעהר. נישט דורך נקמה, נאר אין אפענעם שלאכט.

און חולדה? — איין און צוואנציג העלדען. אפגעהיט יעדעם הינדערלע. א גאנצע נאכט די ביקס אין האנד. און ארום דער איינציגער קבוצה טויזענדער אראבער — נישט גרינג פערלאזט דער „חלוץ" זיין פאסטען. נאר אז דאס מיליטער האט געפאדערט מחמת סטראטעגישע טעמים, האבען זיי פערלאזען דאס ארט.

ניין, נישט געקלאגט, נישט געוויינט! דער כח אונזערער האט זיך שטארקער אויסגעשמידט אין די געשעהענישען. דער נייער ישוב האט געוויזען זיין מאכט. אפילו די נייע שכונות אין ירושלים האבען זיך נישט אונטערגעגעבען. מיר האבען א חשבון צו אונזערע קרבנות, אבער דער אנגרייפער פיהרט קיין חשבונות נישט. דעם חשבון וועלען מיר מאכען דערנאך.

און חיפה? — א צעהנטען וועלען זיי פערזאגען. געדענקען וועלען זיי גוט, אז דער יוד פערטיידיגט שטארק זיין ארבייט און ארט. דאס איז די ווירקליכקייט. דער עמק איז געשטאנען ווי א וואנד. נישט קיין קרבנות. דרך=ארץ פאר די, וואס האבען געוואוסט צו אקערען און אויך צו שיצען דעם פאלק'ס גוטס.

יא, קרבנות האבען מיר געהאט גרויסע אין חברון און צפת. ווייל דער מענש וואס קאן נישט האלטען די סאכע און האנד, קאן אויך נישט האלטען די ביקס. און אויב חברון איז געבליבען אהן שוץ, איז און דעם שולדיג דער צופאל. ווייט פון דעם יודישען צענטער, און אויבער מען האט צייט געהאט ארומצוקוקען זיך און דאס אומגליק איז געשעהען. גרויס איז געווען די יוגענד צו געהן אהין אויף די הייליגע בערג. אבער עס איז שוין געווען אונמעגליך.

דאס זעלבע צפת. חברון און צפת, דאס זענען צוויי פלעקען, וועלכע לערנען אונז און ווייזען דעם אמת'ען וועג. וואס מיט אונז דאס הארץ אויף די אונשולדיגע מענשען — פון גאט'ס טיש און די הענד פון דער אייביגקייט; אבער דאס פאדערט, אז ארום חברון זאל געשאפען ווערען א יודישער לאנדווירטשאפטליכער ישוב.

נעכטען איז פערעפענטליכט געווארען דער תזכיר (מעמאראנדום) פון די חברונ'ער יודען צו דער רעגירונג. יא, דארט איז דא דער פונקט פון א לאנדווירטשאפטליכען ישוב. אונזער אמת'ער ענטפער אויף די קרבנות! חברון וועלען מיר נישט פערלאזען. מיר וועלען נאך שאפען די בעדינגונגען, אז אזעלכע געשעהענישען זאלען נאר אמאל נישט טרעפען.

יא, מיר נויטיגען זיך זעהר אין דער שטיצע פון דער אויסלענדישער געזעלשאפטליכער מיינונג. אבער נישט געקלאגט. מיר רופען דאס פאלק, אבער נישט אויס מורא און פחד; דער נצחון איז אויף אונזער זייט. קיין מוט האבען מיר נישט פערלוירען.

דאס לאנד איז אריין אין איהר אלטען וועג. די ארבייט קאכט, די ארבייט ברענט. היינט איז שטיל, אבער מיר שטעהען אויף דער וואך. עס ארבייט זיך אין די פרדסים, דער בציר איז אין פוללען גאנג.

נישט געקלאגט, נישט געוויינט! דאס אקער=אייזען און דאס שנייד=מעסער מוז מען זווערן. א בונד האבען מיר געשלאסען מיט דעם גראב=אייזען און מיט דעם וויינמעסער — און דאס וועלען מיר האלטען בזו'ן סוף.

דאס איז אונזער וועג!

ירושלים. 10. סעפט. 1929.

די הייניגע פרוי בעהערשט אינגאנצען דעם מאן

ביסלעכווייז פאלט דער מאן ארונטער דעם איינפלוס פון דער פרוי.—אינטערעסאנטע לעקציעס וועגען דעם אינטערנאציאנאלען קאנגרעס פון פסיכאלאגיע

פון י. אבראמסאן

אין אמעריקא קומט איצט פאר א אינטערנאציאנאלער צוזאמענפאהר פון געלעהרטע פסיכאלאגען; און צווישען די פיל פראגען וואס זענען דארט בעהאנדעלט געווארען, איז אויך געווען איינע וועגען דעם, וואס א ווירקונג האט דאס אויף ביידע צדדים, דאס הייסט, אויף דעם מאן און אויף דער פרוי? ווי ווירקט דער צוזאמענלעבען אויף זייערע כאראקטערען?

לואיס טערמאן, א פראפעסאר פון פסיכאלאגיע אין דעם סטענפארד אוניווערזיטעט האט געלעזען א רעפעראט וועגען דער פראגע פון היראט און איהר ווירקונג אויף דער גייסטיגער וועלט פון דעם מענשען. דער גרויסער עולם, וואס איז געווען פערזאמעלט אין דעם זאל, האט מיט גרויס אויפמערקזאמקייט אויסגעהערט וואס דער געלעהרטער האט צו זאגען וועגען דעם געגענשטאנד.

אז דער צוזאמענלעבען פון מאן און ווייב האט א ווירקונג אויף זייער בענעהמונג, איז שוין א לאנג בעוואוסטע זאך: מיר וויסען, אז סיי דער מאן און אויך די פרוי נעמען איבער געוויסע בענעהמען, איינער פון צווייטען. עס טרעפט אמאל, אז איהר וועט דערקענען, אז דער מאן איז פערהייראט צו דער פרוי, לויט זייערע זשעסטיקולאציעס, לויט געוויסע בעוועגונגען פון זייערע אויגען און דעם אופן פון רעדען.

און עס איז אויך פון פיל אנגעמערקט געווארען, אז נאכדעם ווי א מאן און א פרוי האבען געלעבט צוזאמען א געוויסע צייט, קריגען זיי א געוויסע ענליכקייט אין זייער אויסערליכען אויסזעהן. עס ווערט איינגעקריצט אין די געזיכטער דאס, וואס איז אייגענטליך פאר דעם אדער יענעם און אפטמאל דאכט זיך אייך אויס, אז איהר זעהט פאר זיך נישט א מאן און א פרוי, וואס זענען געווען גאנץ פרעמדע איינער צו צווייטען זיך צוזאמענגעקומען, נאר אז דאס איז א ברודער און א שוועסטער. אט די ענליכקייט ווערט אויסגעארבייט נאך א לאנגען פראצעס פון צוזאמענלעבען.

און עס פערשטעהט זיך, אז דאס איז נישט נאר אויסערליך, אויך די גייסטיגע וועלט זייערע ווערט פערוואנדעלט. מיר וויסען, אז די פרוי פאנגט אן נאכצוטון דעם מאן, נאכזאגען זיינע זאכען און איינשטימען מיט אלץ וואס ער האט צו זאגען.

אבער מיר זענען אלעמאל געווען זיכער, אז דער מאן איז דער שטארקערער, אז ער איז דער, וואס צווינגט ארויף זיין ווילען און זיינע אנשויאונגען אויף דער פרוי. ווייל מיר וויסען דאך, אז דער מאן איז דער שטארקערער, דער הערשער און די פרוי איז די אונטערווארפענע, די אפהענגיגע סיי מאטעריעל און אויך גייסטיג.

ווייזט זיך אבער ארויס, אז עס איז גאר נישט אזוי, אז די פרוי איז די שטארקערע, אז איהר ווילען ווערט ארויפגעצוואונגען אויף דעם מאן איהרען און אז מיט דער צייט ווערט ער גאר א מין ווידערקלאנג פון זיין פרוי'ס ווילען און מיינונגען.

פראפעסאר טערמאן האלט, אז דער פראצעס פון פערשקלאפונג פאנגט זיך אן גלייך נאך דער חתונה. ווי נאר די ביידע פערבינדען זיך און קריגען געמיינשאפטליכע אינטערעסען הויבט דער מאן אן ארונטערפאלען אונטער דער פרוי'ס ווירקונג. ער פאנגט איהר אן פאלגען איידער ער פערשטעהט עס אפילו, איידער ער איז בעוואוסטזיניג וועגען דעם.

נאך מעהר, פראפעסאר טערמאן מיינט, אז די פרוי, נישט נאר וואס זי פערנעמט אזא וויכטיגען ארט אין דעם לעבען פון מאן, טוט זי נאך אויך פאר איהם דאס, וואס מען רופט דענקען. זי טראכט פאר איהם. זי לעגט אויס אלע פלענער פאר דער צוקונפט און דער מאן נעהמט איהר נאך בלינד.

ווען דער מאן געהט צו דער חופה איז ער זיכער, אז ער וועט געוועלטיגען, אז ער וועט זיין דער בויער פון דער פאמיליע, אז זיין מיינונג וועט נעמען די איבערהאנד. אבער מיט דער צייט לאזט ער זיך אראפ צו דאס, וואס מיר רופען א לעמעשקע, א פאנטאפעל=מאן. ער גיט איבער דער פרוי דאס דענקען, דעם פלאנעווען און זי נעמט עס איבער מיט גרויס פערגעניגען. זי ווערט די פיהרערין און די דעה=זאגערין.

און דאס איז נישט בלויז קיין סברה, פון פראפעסאר טערמאן. ער האט א לאנגע צייט געמאכט עקספערימענטען וועגען דעם. טויזענטער מענער און

(ענדע זייט 7)

רעזולטאטען פון דער עקסהומאציע פון די חברונ'ער קרבנות

דער אפיציעלער קאמוניקאט פון דער רעגירונג

ירושלים, (יט"א) די ארץ ישראל=רעגירונג האט פערעפענטליכט א קאמוניקאט וועגען די מיינונגס=פערשידענהייטען ארום דער פראגע, צי די קרבנות פון די חברונ'ער שחיטה זענען פאר'ן ערמארדען זיי געפייניגט געווארען דורך די רוצחים אדער נישט. דער רעגירונגס קאמוניקאט ציטירט די ערקלעהרונג פון חברונ'ער פאליציי=קאמיסאר קאפאראטא, וועלכער לויטעט: איך בין געקומען קיין חברון שוין נאכ'ן צעיאגען דעם המון, און משך פון טאג האב איך געגעבען הילף 59 פערוואונדעטע יודען און וויזירט 56 מתים. ביידע דאקטוירען עדות ערקלעהרען, אז זיי האבען נישט פעסטגעשטעלט קיין פאלען פון פערגוואלדיגונגען פון סעקסועלען כאראקטער אדער פון וועלכע עס איז אנדערע פייניגונגען.

דער אפיציעלער קאמוניקאט זאגט אן, אז דער דירעקטאר פון געזונדהייטס=דעפארטאמענט ביי דער א"י רעגירונג וועט פערעפענטליכען א בעריכט וועגען די מארד= און פערוואונדונגס=פאלען, וואס זענען פארגעקומען בעת די לעצטע געשעהענישען אין א"י.

ווייטער איז פערעפענטליכט געווארען דער ראפארט פון די דריי בריטישע דאקטוירים ד"ר סטיוארט, ד"ר אר=אוווינג און ד"ר סטראהען, וועלכע זענען דעלעגירט געווארען דורכ'ן הויך=קאמיסאר סער טשענסעלאר דורכצופיהרען די מתים=וויזיט בעת דער עקסהומאציע פון די חברונ'ער ערמארדעטע. די קערפערס פון 20 דערהרג'עטע זענען בעטראכט געווארען דורך די יודישע פארשטעהער. די יודישע דאקטוירים האבען פעסטגעשטעלט, אז דער ערשטער פון די בעטראכטע מתים האט געהאט אנ'אויסגעשטאכען אויג און איז און פיל ערטער אויפ'ן קערפער געווען פערוואונדעט. די ענגלישע דאקטוירים האבען אבער וועגען דעם דאזיגען בר=מינן נישט געקענט ארויסגעבען קיין דעצידירענדע מיינונג, ווייל דער קערפער איז געווען אין א צופאלונגס=מצב. אויך די יודישע דאקטוירים זענען געקומען צו דער איבערצייגונג, אז אין דעם דאזיגען צושטאנד פון די מתים איז די ווייטערדיגע עקסהומאציע צוועקלאז. מען האט געפונען 2 לינקע הענד, וואס זענען בעזונדער בעגראבען געווארען. די קערפערס אבער, צו וועלכע די הענד האבען געהערט, זענען נישט עקסהומירט געווארען. עס איז מעגליך, דאס זיי זענען אפגעשניטען געווארען מיט א שווערד בעת דעם אנפאל. נעמענדיג אין אכט די וויזירטע מתים, האט די קאמיסיע ארויסגעגעבען די מיינונג, אז אויף דעם יסוד איז אונמעגליך צו בעשליסען וועגען דעם, אז די געפאלענע זאלען האבען געווען געפייניגט פאר'ן טויט.

די ציוניסטישע עקזעקוטיווע האט פערעפענטליכט א קאמוניקאט, וואס ענטהאלט דעם בעריכט פון דער יודישער עקסהומאציע=קאמיסיע אין חברון. צו דער דאזיגער קאמיסיע האבען געהערט דער הויפט=דאקטאר פון שפיטאל „שערי צדק" ד"ר נארעי, פראפ. גאצאוו און ארוו. לבנון.

דער דאזיגער בעריכט דריקט אויס און אנהויב בעדויערונג צוליב די מיינונגס=פערשידענהייטען, וואס זענען ענטשטאנען ארום דער פראגע, צי די יודען, וואס זענען ערמארדעט געווארען אין חברון דעם 24=טען אויגוסט זענען געווען נישט בלויז קרבנות פון מארד=טאטען, וועלכע זענען אויסגעפיהרט געווארען מיט גרויזאמקייט נאר אויך פון מורא'דיגע פערוואונדונגען און גוואלד=טאטען מצד די מערדער. עס איז קלאר, שטעלט פעסט די יודישע קאמיסיע, אז עס קען נישט ארויסגעגעבען ווערען קיין גענויע אורטיילען וועגען דעם, ווייל די עקסהומאציע איז דורכגעפיהרט געווארען דעם 11=טען סעפטעמבער. ווען די מתים זענען שוין געווען אין א צושטאנד פון פוילשטענדיגער צופאלונג, וואס עס האט אויך גורם געווען, אז עס איז דורכגעפיהרט געווארען די עקסהומאציע בלויז

(ענדע זייט 7)

„תל-אל-חוב"

פון ד"ר א. קאראלניק

אין דעם עבר-הירדן, אויף דעם וועג פון דמשק קיין עמק, וואו עס זיינען פיל ענדגע פעלדער, שטעהט א בארג. שווארצע פעלזען [illegible] ארום איהם. און דער [illegible] דעם נאמען „תל-אל-חוב" — דער בארג פון ליבע.

און אן אלטע אראבישע לעגענדע דערצעהלט: „מיט [illegible] יאהרען צוריק זענען געקומען און לאנד די „בני איסראיל" און האבען עס איינגענומען און בעדעקט די ערד ווי היישריקען. און אלאה'ס נביא איז דעמאלט געווען דער נביא פון די בני איסראיל, נבי-מוסא. א הארטער און א שטרענגער, משפט האט ער פערלאנגט און גערעכטיגקייט, און ער האט געפאדערט פון מענשען זיי זאלען טאהן גוטס.

„און אלאה האט זיך געזעצט אויף זיין שטוהל צו האלטען דין איבער דער וועלט און פאר איהם זענען געקומען די מלאכים, יעדער מלאך מיט זיין שליחות און זיין אמט, און נבי מוסא איז געשטאנען צו אלאה'ס רעכטער האנט. אלאה האט געשמייכעלט צו דעם מלאך פון דין, צו דעם מלאך פון גערעכטיגקייט און צו אלע מלאכים וואס זענען משגיח אויף גוטע מידות. פלוצלינג אבער האט זיך אלאה'ס שטערן פערקנייטשט — א מלאך איז געשטאנען פאר איהם, דער מלאך פון ליבע.

„וואס איז דיין שליחות?" — פרעגט אלאה. „ליבע". „פון מענש צו גאט?" „ניין". „פון מענש צו מענש?" „ניין". און נביא מוסא האט געשפאט: „פון אדם צו חוה". אלאה איז דערצארנט געווארען און געהייסען אויפווארפען א הויכען בארג צווישען די פעלדער פון גלעד — א בארג פון שארפע, שפיציגע שטיינער און דארט פערקאווען דעם מלאך פון ליבע און פערשליסען איהם מיט אייזערנע שלעסער.

און טויזענדער יאהרען זענען פארבייגעגאנגען. די בני איסראיל האבען זיך פערזינדיגט — אלאה האט זיי פערטריבען פון דעם לאנד און איבערגעגעבען זייער ערד צו זיינע געליבטע קינדער די אראבער. און מחמד איז געווארען דער נביא פון אלאה. ווידער אמאל האט זיך אלאה אוועקגעזעצט אויף זיין ריכטער-שטוהל און מחמד צו זיין רעכטער האנט.

„געקומען אלע מלאכים אפצוגעבען דין וחשבון צו אלאה. בלויז דער מלאך פון ליבע האט געפעהלט. „וואו איז דער מלאך פון ליבע?" — האט געפרעגט מחמד. און ער האט געבעטען ביי אלאה, ער זאל אומקעהרען פון זיין געפענגעניש דעם מלאך וואס האט און זיין שליחות ליבע — די ליבע פון אדם צו חוה, פון מאן צו פרוי. אבער דעם בארג פון ליבע האט ער געמאכט צו א מקלט, פאר אנ'ארט, וואו עס קומען זיך ראטעווען אלע די, וואס האבען געזינדיגט אין דעם נאמען פון ליבע.

„און אלאה האט געזאגט צו מחמד: „ווייט, ווייט איז דער טאג — אבער ער וועט קומען. די בני איסראיל וועלען צוריקקומען און איינגעמען דאס גאנצע לאנד ווי פריהער — און אויך דער בארג פון ליבע וועט זיך אומקערען צו זיי"."*)

• • •

בעדואינער פון דער מדבר דערצעהלען די לעגענדע, און אנ'אוראלטע, פער־צייטיגע טראדיציע איז דא און איהר. דער גאנצער אלטער קאמף צווישען מחמד און דעם „נבי מוסא" איז און דער לעגענדע.

אט דער תל-אל-חוב" איז די ליניע, וואס צעשיידט די אזוי נאהענטע און — אזוי ווייטע.

איהר פאהרט ארויין קיין ארץ ישראל פון מצרים. אראבער דא, אראבער דארט אבער איהר דערפיהלט תיכף דעם חילוק. און עגיפטען — אראבער מיט עגיפטישע מאסקעס: איהר האט געקענט זעהן זייערע פארטרעטען און שטיין — אויף די פיראמידען, און די אלטע עגיפטישע טעמפלען פון קארנאק און לוקסאר. אראבער און שפראך, און גלויבען און מנהגים — עגיפטיש איז בלוט. און אט פאהרט איהר אריבער די מדבר, דער ערשטער ארץ ישראל אראבער פיהרט זיין קעמעל אדער זיין אייזעל, דער ערשטער „סאלאם" פון אנ'אראבישען מויל.

טורבאנען, אגאיעס, ווייסע מאנטלען, זון-פערברענטע פנים'ער, און דאך — איהר קוקט זיך צו נעענטער — און עפעס איז אייך בעקאנט, ערגיץ-וואו האט איהר שוין געזעהן, זיי דערמאנען אייך אן נאהענטע, געוואוינטע. אייער אויג פאלט אויף א שכן — אנ'אנדער יודישען „עולה" — א יודען פון פוילען אדער אמעריקא — און עס ווערט אייך קלאר: דאס איז זיין נאהענטער קרוב — א בלוט קרוב פון דעם אראבער מיט דעם קעמעל.

און איהר פיהלט: אייגענע. דערווייטערט, פערפרעמדט, אויפגערייצט איינער אנטקעגען צווייטען — אבער דאך, איין בלוט-כוואליע רינט דא און דארט.

דער קלאנג פון דער שפראך, די בעוועגונגען, דער גלאנץ פון דעם אויג — עפעס א הארמאניע און זיי. איהר קאנט זי ניט דעפינירען, קאנט זי ניט איינקליידען אין ווערטער. אבער איר פיהלט: שונא, אפשר, אדער — שונא, מעגליך. אבער די שנאה איז א משפחה.

איהר זעהט זיי אין גליל, אין דעם עמק, ארום שכם — און פרעגט זיך: אפשר זענען דאס די „בני איסראיל", וואס זענען פערבליבען, די צוריקגעלאזטע, וואס האבען פערגעסען זייער פערגאנגענהייט און צוגעפאסט זיך צו דער נייער סביבה, צו דער נייער תורה?

ווער ווייסט שווער איז געווען די האנד פון משה — גרינגער די האנד פון מחמד משה האט פערלאנגט — יושר, גערעכטיגקייט, שטרענגקייט, הארבקייט.

מחמד האט גארנישט פערלאנגט. ער האט אלצדינג מתיר געווען — און האט דעם מענשען צוריקגעגעבען זיין רעכט אויף תאוה. אויף דער גלוסטונג פון דעם הייסען בלוט. אוועקגעגאנגען די שטארקע און די שטרענגע פון דעם לאנד — פערבליבען די שוואכע. און אזוי לעבען זיי הונדערטער, טויזענדער יאהרען און זייערע שווארצע געצעלטען, פויל און פער'חלומ'ט, אהן שום וואונשען, אחוץ דעם דראנג — צום „תל-אל-חוב" — דעם בארג פון ליבע.

יודען האבען מיטגענומען מיט זיך, ארויפגעלעגט אויף זייער האלז דעם „חוב"; די וואס זענען פערבליבען און געווארען אראבער, בעדואינער. האבען פערביטען דעם „חוב" מיט זייער „חיב" (כב), וואס מיינט ליבע, די ליבע פון די חושים.

און צווישען די צוויי וועלטען א קאמף.

איך געדענק א בילד, וואס איך האב געזעהן אין דער קאלאניע „נס ציונה" הינטען, און דער קאלאניע אליין, א רייה פון הייזער, שעהנע פייליג געבויטע, ארדנונג, בורגערליך — בעל-הבית'יש, אלט-יודישע. און די הייזער שאפעס מיט ספרים, השכלה, לומדות, מאדערנע און ארכאאישע קולטור און א געוויסען צוזאמענקלאנג.

פארטנ — ביים ראנד פון דער קאלאניע — ווייסע געצעלטען. דארטען וואוינען די חלוצים. יונגלייט פון רוסלאנד. נאר וואס אריבערגעקומענע, צוואנציגסטער יאהרהונדערט — און ווייטער. דאס לעצטע ווארט פון אייראפעאישער קולטור. די העכסטע דערגרייכונגען און שטרעבונגען פון דעם אייראפעאישען דענקען.

און אנטקעגען, אויפ'ן פעלד, במעט א שפאן צווישען זיי, שווארצע געצעלטען. דארט וואוינען אראבער, מיט שאף און ציג און קעמעל. בעדואינער — „בני קדר" — דארט האט זיך די צייט אפגעשטעלט פאר דריי טויזענד יאהר צוריק. דארט איז נאך — פאר-היסטאריע. אזוי האבען זיי אויסגעזעהן ווען די „בני איסראיל" אליין אזוי אויסגעזעהן. ווען זיי האבען איינגענומען די דאזיגע ערד.

צווישען די חלוצים די „מוסקובים", ווי די אראבער רופען די רוסיש-יודישע איינוואנדערער, און זיי — בלויז א שפאן — פון צייט.

צווישען זיי און די יורשים, וואס קעהרען זיך אום בלויז — דער „בארג פון ליבע". אבער דאס איז א שארף-שטייניגער בארג און שווער איהם איינצונעמען.

• • •

שפענגלער האט אין דעם קאפיטעל „אראבישע קולטור" — און דעם בעריהמטען „אונטערגאנג פון דעם מערב" — זעהר ריכטיג אנגעוויזען, אז ניט דער איסלאם און ניט דאס קריסטענטום זענען געווען נייע רעליגיעס. נאר בלויז אויסצווייגונגען פון דעם יודישען בוים, דאס איינציגע, וואס די קריסטען און וואס מחמד האבען גענומען און געזוכט בלויז — פערשמעלערן דאס יודענטום. זיי האבען בלויז גענומען, אז זיי פערברייטערן, ווי תמיד — וואס ווייטער דער קרייז, אלץ דינער דער אינהאלט.

און די צעשיידונג איז געקומען אין בער דעם הויפט-אנגריף פון דעם גאנצען רעליגיעזען סיסטעם, די ליבע.

און דעם יודישען אידעען-קרייז האט זי ארומגענומען די גאנצע וועלט. ליבע צו דעם מיטמענשען, צום „רע", צו דעם מענשען בכלל, צו דער וועלט — און ממילא צום העכסטען סימבאל: גאט.

איז געקומען דאס קריסטענטום און האט דעם בעגריף אזוי אויסגעברייטערט, אז ער האט פערלוירען דעם גאנצען לעבענס-ווערט: ליבע בלויז צו גאט, ליבע צום אבסטראקט, צו דער אידעע — דער מענש איז געבליבען אן א זייט.

דער בעגריף „ליבע" האט אבער געהאט און זיך אויך אנ'אנדער ווענדונג — בלויז צום גוף—נאר חושים-ליבע, אויסשליסליך תאוה. און די דאזיגע ווענדונג האט גענומען מחמד — און מיט איהר געזיגט.

אבער ווי דאס קריסטענטום איז געווען אומגליקליך ווייל צו ווייט, צו אבסטראקט, צו אויסגעלערינט פון יעדען אינהאלט. און דערפאר און ווידערשפרוך מיט דער ווירקליכקייט, אזוי איז דער איסלאם געווארען צעריסען און צעבראכען גייסטיג, דורך דער אפראמונג און דערווייטערונג פון יעדער אידעע.

און זיין העכסטען אויסדרוק האט דער אראבישער ספק און אידעען-יאוש געפונען און דער סקעפטישער פילאזאפיע פון דעם טיפסטען איסלאם-דענקער אלגאזאלי.

עס איז ניט קיין צופאל, וואס דער אראבישער גערעדנק איז געווארען אזוי אומפרוכטבאר, וואס זיין לעבענס-קראפט האט זיך אויסגעלאזט. נאך דעם קורצען אויפבליה און מומענטאלער, נאך אבו ראשיד און אבן-סינא און אל-גאזאלי, איז דער קוואל פערטריקענט געווארען.

דער איסלאם האט זיך אויסגעשעפט גייסטיג, ער האט מעהר נישט וואס צו זאגען, ער קאן ניט געפינען קיין ארט פאר זיך אין דער מאדערנער קולטור.

און די אראבער ווייסען עס, זיי פיהלען די טרוקענקייט. און זיי האבען מורא פאר דעם נייעם קוואל, וואס הויבט אן צו שלאגען און דער מדבר, דעם אלטען יודישען קוואל.

זיי האבען קיין מורא נישט פאר דעם קריסטענטום. צו ווייט זענען זיי איינער פון דעם צווייטען. זיי האבען במעט ניט קיין בעריהרונגס-פונקט. און דער קאראן האט ווייניגער געקעמפט געגען דעם „זוהן פון מרים", ווי אקעגען דעם „נאבי-מוסא". מחמת מחמד האט געפיהלט: נבי-מוסא ווארט. דער שטרענגער, דער הארבער, ווארט צו פערנעמען זיין אלטען פלאץ, און ווידער צו פערקאוען דעם „מלאך פון תאוה" און דעם תל-אל-חוב.

און ווייל זיי ווייסען עס, און ווייל זיי זענען זיכער, אז די „בני-איסראיל" מוזען צוריקקומען — דערפון זייער הילפלאזער כעס, און דערפון אויך זייער טראגיק. עס מוז זיי וועה זיך צו שיידען מיט דעם „בארג פון ליבע".

—0—

*) משה סמילאנסקי: „בני ערב, באנד צוויי, תרפ"ז, הוצאת אחיעבר, ירושלים.

2 יאהר „וויזא"-טעטיגקייט אין לאדז

דער אפאליטישער גייסט פון וויזא. - די יודישע מוטערס איז רער זארג פאר דער ערציהונג פון יונגען דור. - די קולטורעלע טעטיגקייט פון „וויזא". - „וויזא" אין איהר נייעם לאקאל און איהרע פלענער אויף דער צוקונפט.

צווישען די פערשידענע ארגאניזאציעס און געזעלשאפטען פון אונזער שטאט רוקט זיך אויצט ארויס און פארדערגרונד די יונגע, אבער זעהר טעטיגע און זעהר ענערגישע נאציאנאלע יודישע פרויען-ארגאניזאציע „וויזא".

די לאדזשער פרויען-ארגאניזאציע „וויזא" איז אנ'ארטיגע אפטיילונג פון דער וועלט-ארגאניזאציע מיט דעם זעלבען נאמען, וואס האט איהר לאנד-ארגאניזאציעס אין 44 לענדער פון כדור הארץ, האט א יעהרליכען בודזשעט פון 61 טויזענד פונט און ענטוויקעלט א לעבהאפטע טעטיגקייט אין ארץ-ישראל הן אויף דעם ערציהערישען הן אויפ'ן ווירטשאפטליכען און סאניטאר-היגיענישען געביט.

„וויזא" איז די וועלט-ארגאניזאציע פון דער יודישער פרוי, וואס שטרעבט צוגלייך מיט'ן מאן אויפצובויען די יודישע נאציאנאלע היים אויפ'ן יסוד פון פראדוקטיווער ארבייט און שאפען.

זי בויט פרויען-פערמעס, ענטוויקעלט אנ'ענערגישע טעטיגקייט אויפ'ן געביט פון געזונדהייט און שפיטאל-וועזען („הדסה") און נעמט אנ'אקטיווען אנטייל און אלע אנשטרענגונגען און בעמיהונגען פאר'ן אויפבוי פון א"י. און אלע לענדער מחוץ א"י ענטוויקעלט „וויזא" הויפטזעכליך א קולטורעלע טעטיגקייט.

„וויזא" בילדעט אין ציוניזם נישט קיין בעזונדערע פאליטישע גרופירונג. און איהר גרעהען ארייין פרויען פון עקסטרעמסטען ביז'ן עקסט-לינקען ציוניסטישען פליגעל.

די לאדזשער ארגאניזאציע „וויזא" עקזיסטירט סך-הכל 2 יאהר, אבער דוקא אויפ'ן לאדזשער פערבינוועטען באדען איז „וויזא" בעשערט צו שפילען א וויכטיגע נאציאנאלע ראל און די דאזיגע ראלע ערפילט זיך מיט כבוד.

אין משך פון די צוויי יאהר האט „וויזא" ארגאניזירט צעהנדליגער פארלעזונגען פון די בעריהמטעסטע און אנגעזעהענסטע פרעלעגענטען אויפ'ן געביט פון וויסענשאפט, פאליטיק, ליטעראטור און קולטור. אויפ'ן וועכענטליכען „גלעזעל טיי" האט מען שטענדיג געקאנט הערען אנ'אינטערעסאנטען רעפעראט.

„וויזא" האט אונטערגענומען פערשידענע קונסטלערישע אונטערנעמונגען, ארגאניזירט אנ'איינציגע טעאטער-סטודיע אונטער דער לייטונג פון דער בעריהמטער ארץ-ישראל'דיגער קונסטלערין ד"ר מ. בערענשטיין-כהן, האט געשאפען אנ'אייגענעם פרעבעל-שולע, און וועלכער די קינדער ווערען געגעבען א נאציאנאל-יודישע ערציהונג און העברעאיש; האט מיטגעהאלפען און יעדער אקציע פאר'ן קרן קימת און קרן היסוד א.א.וו. אויך און דער זאמעל-אקציע פאר די געלימטע און א"י נעמט אויצט „וויזא" זעהר א טעטיגען אנטייל.

אויצט געהט „וויזא" איבער און איהר נייעם לאקאל אויף פשעיאזד 2 און צוזאמען דערמיט נעמט זי בעדייטענד פערברייטערען איהר טעטיגקייט.

און איהר נייעם לאקאל האט „וויזא" ארגאניזירט א בעראטונגס-שטעל פאר מוטער, וואו עס ווערט דער יודישער מוטער געגעבען פעדאגאגיש-פאכמענישע עצות וועגען דער נאציאנאלער און אלגעמיין-מענשליכער ערציהונג פון איהרע קינדער.

„וויזא" האט אויך אויצט שוין אויסגעבויט א צווייטע פרעבעל-שולע, א חוץ צוויי אנדערע, וואס זאלען געשאפען ווערען צום קומענדיגען סעזאן, איינע אויף אלט-שטאט און איינע און נייע'ם ראיאן.

אויסער דעם איז בעדייטענד אויסגעבויט געווארען דער עקזיסטירענדער לייען-זאל, וואו עס געפינען זיך יודישע זשורנאלען, צייטשריפטען און צייטונגען, וואס ערשיינען אין פערשידענע שפראכען אויף דער גאנצער וועלט.

אין נייעם לאקאל האט „וויזא" אויך פערגרעסערט איהר ביבליאטעק, אז זי זאל זיין צוגעפאסט אויך פאר דער שול-יוגענד און עלטער פון 12 ביז 16 יאהר, אזוי גוט ווי פאר דערוואקסענע. די שול-יוגענד וועט דא געפינען נישט נאר אלערליי מעגליכסטע נויטיגע און נוצליכע ביכער נאר אויך א פיינעם לייען-זאל, איינגעארדענט אויפ'ן מאדערנסטען אופן וואו זי וועט יעדען טאג קאנען שטודירען אומגעשטערט.

צום סוף מוז נאך דערמאנט ווערען דער קלוב, וואו די יודישע פרוי האט די מעגליכקייט און די פרייע שעה'ן צו פערברענגען אנגענעהם און א פיינער סביבה, וואו עס זענען גרופירט די אינטעליגענטסטע, נאציאנאל-געשטימטע דאמען פון אונזער שטאט.

צוזהט מען אונטער דעם סך-הכל פון דער וויזא-טעטיגקייט פאר די 2 יאהר פון איהר עקזיסטענץ, קומט מען צו דער איבערצייגונג, אז די דאזיגע ריהריגע פרויען-ארגאניזאציע, וואס טרעט אויצט ארויין און א נייער פאזע פון איהר קולטורעלער טעטיגקייט און קלייבט זיך ערשט און דער צוקונפט צו רעאליזירען איהרע ברייטע פלענער, וועט ווירקליך געפינען גענוג כח אויפצוטאן א גרויסע זאך פאר דער נאציאנאלער יודישער ערציהונג און פאר דער יודישער קולטור פון לאדז.

אין דער שטאט פון מאנופאקטור און וועקסלען, וואו די עלטערן האבען אפטמאל קיין צייט נישט מיט'ן קינד אויסצורעדען קיין ווארט, וואו דער טאטע זעהט דאס קינד, ווי מ'ארים ראזענפעלד'ס בעריהמטען ליד „נאר א שלאפענדיגס", ליגט דער גאנצער חוב און פעראנטווארטליכקייט פאר דער ערציהונג פון קינד במעט אויסשליסליך אויף די פלייצעס פון דער מוטער. עס איז דעריבער א גרויסע נאציאנאלע ארבייט דאס מיטהעלפען דער מוטער און איהר שווערער אויפגאבע. און דאס טוט טאקי „וויזא".

נ.

ניילאנד

(א רייזע איבער שומרון.)

(ספעציעל פאר'ן „לאדזשער טאגעבלאט")

פון יעקב פיכמאן.

ד.

נאך א לענגערער נסיעה איז אנגענעהם צו זיצען אין א קיהלער יודישער שטוב, זיפען ניט געאיילט א גלאז [illegible] און זעהן דורך די פענסטער די גרינע קאלאניע, וואס רוהט און מיטאג-זין. יא, ליב בין איך, חדרה, און ליב אין אויך דיין קיהלער שאטען, דיין גרין געשטאלט! ניט געגלויבט האב איך, ווייסענדיג וואס דו האסט איבערגעלעבט, אז דו פערמאגסט אזוי פיל חן, אזוי פיל רוה!

אבער אויצט שטרעבען מיר אהין, וואו ס'איז נאך גארנישט אויפגעבויט — וואו עס הויבט זיך ערשט אן. אין מיר פערלאזען אויף גיך חדרה, דרעהען זיך לאנג אויף א שטילען וועג און נעצען פון [illegible], און א פלאנטער פון קוסטעס, דורך גארטען און וואלד, ביז מיר קריגען זיך ארויס אויף א פרייען פלאץ, און גלייך דערהער איך דאס נייע ווארט, וואס הערט אויף פון היינט אן זיין בלויז א געאגראפישער נאמען. איך חזר איהם מיר איין פאר זיך שטילערהייט: „וואדי חווארית! וואדי חווארית!

וואדי חווארית — דאס איז דער נייע ערווארבענער באדען און עמק השרון, וואס הויבט זיך אן אין דרום פון חדרה — א גרויסער רייך-בעוואסערטער שטח פון [illegible] און פערציג טויזענד דונאמען, אויף דעם גרעסטען טייל פון וועלכען דער נאציאנאל-פאנד האט שוין געקריגען א [illegible]. דער איבעריגער באדען ווארט נאך אויף די פאר גראשען, כדי אויסגעלייזט צו ווערען.

מיר בלייבען שטעהן און געהן אלע ארויס פון די אויטאמאבילען, כדי צו האבען דאס פריידיגע געפיהל פון דער נייער יודישער ערד אונטער די פיס. אלע זענען פייערליך געשטימט, אלע אויגען זענען אנגעשטרענגט אהין, וואו עס הויבט זיך אן א נייע פרשה און דער [illegible] פון'ם יודישען ישוב.

עס איז מיטאג-צייט, נאר דער הימעל איז בעהאנגען מיט דורכזיכטיגע וואלקען זיי ווארפען א קיהלען שאטען אויף ברוינעם גרויסען פעלד, וואס ציהט זיך ביז צו די ווייסע ים-זאמדען פון מערב און פון צפון, און פערלירט זיך ערגיץ ווייט אין דרום. עס איז א פלאך לאנד, דא און דארט דורכגעשטרייפט מיט רונדע בערגלעך, וואס מאכען די לאנדשאפט מאלעריש און אנגענעהם פאר'ן אויג. טרוקענע אפגעשניטענע פעלדער, בעזוימט מיט זאפטיג גרינס פון ווילד-בעוואקסענע גראז-לאנקעס, וואס ווייזט שפורען פון בעהאלטענע וואסערן, שטעמערירען און די אויגען. א יונג לאנד, זיס און איהר פערוואלדעקייט, זיס און איהר פערגעסענקייט. ווען האבען מיר געהערט ביז איצט פון וואדי חווארית? וועמעס פיס האט דא ווען געטרעטען?

מיר פאהרען אפ א גרעסערע שטרעקע ביז מיר קומען צו א העכער בערגעל. דא קלעטערן מיר ארויף און בעטראכטען מיט ענטציקונג די שטילע פעלדער, וואס ליגען אויסגעשפרייט און אלע זייטען. לעריג. פערלאזט ליגט דאס גאנצע לאנד. זעלטען נאר א קליינע גרופע געצעלטען פון בעדואינער, איינציגע אייזלעך, וואס פאשען זיך ארום זיי און געמויזעכץ. און עס איז א געפיהל, ווי די ערד ווארט דא, מען זאל קומען, מען זאל זי אויפוואכען און מיט איהר און איינעם אויפגעוואכט ווערען.

ה.

מיר פאהרען ווייטער, און וואס ווייטער איז אלץ די געגענד פערווילדעטער, ראמאנטישער, מען זעהט שוין ניט קיין סימן פון אקערלאנד. דער וועג ווערט איבערגעריסען. צווישען הויכע גראז און געדיכטען משערעט גלאנצט א האלב פערהויכענע, האלב-שטעהענדיג וואסער. עס איז דער „נהר אסקאנדראני", ד. ה. דער אלכסנדר-טייך, וואס פאלט אריין פון דאנען אין מיטעלענדישען ים. ווער איז דער דאזיגער אלכסנדר, אויף וועמען נאמען דער טייכעל רופט זיך, איז שווער צו וויסען. דער ד"ר נ. ס., וואס פאהרט מיט אונז, פערזיכערט, אז דאס מיינט מען אלכסנדר ינאי, וואס האט די געגענד אפגענומען ביי די גריכען. ווי עס איז, אבער דער נאמען פון טייך בעווייזט אז דאס ארט, די דאזיגע רייכע ים-געגענד איז אמאל געווען פון גרויסער בעדייטונג.

עס איז א מארגע וואסער, ווי געזאגט — ניט עס שטעהט, ניט עס געהט, ווי ריכטיגער עס טוט בוידעם לאבות אינאיינעם. נאר ניט נעאיילט. קיינער יאגט דא גוט. ער איז אבער גענוג ברייט און גענוג טיף. עס גלאנצט צווישען הויך-ווילדרען גראז ווי א טונקעלער שפיגעל. עס שרעקט און עס צוהט. פון ווייטענס זעהען מיר גרויסע שילדקרעטען שווימען צום שלאמיגען וואסער. שלאנגען קוקען ארויס פון משערעט. ווער ווייסט, וואס פאר א שלעק דאס דאזיגע וואסער פערבארגט און זיך? ד"ר י. ק. (וואס פאהרט אויך מיט אונז) בעהויפטעט, אז דאס זאל זיין דער „קראקאדילען-טייך". און ווייסט איהר — איך וואלט געקענט שווערען, אז צווישען טיפע רעט נורעט ערגיץ א בעהאלטענער קראקאדיל...

וואס נעהנטער צום אויסגוס און ים, ווערט דאס וואסער ברייטער, ווילדער בעוואקסען, ניט ווייט פון ים, ביים ברעג פון אלכסנדר-טייך, הויבט זיך אויף א בארג מען זעהט סימנים פון אור-אלטע געביידען, און א גרויס שטיינערן הויז שטעהט א צוויי-האפטיגער באקסער-בוים, אונגם ברייטען שאטען, פון וועלכען עס שוצט זיך פון דער היץ א גאנצע משערעדע, לאנג-אויריגע ציגען, עס איז איינער פון די שעהנסטע באקסער-בוימער, וואס איך האב ווען עס איז געזעהן און לאנד. די שווארצע לענגליכע פירות הענגען, ווי לאנגע טונקעל-גלאנצענדיגע אוירענגלעך צווישען די צווייגען. און דא, און דעם דאזיגען ווילדען ארט, אויפ'ן ברעג פון דעם פערלאזענעם וואסער, זעהט דאס בילד אויס לעגענדאריש שעהן.

מיר ווילען לאנג אין דעם קוהלען שאטען, הייען די זאפטיגע באקסערען, וואס לאזען איבער א שארפקייט אין מויל, און קענען זיך ניט צושיידען מיט'ן ארט.

ווייטער איז שוין קיין וועג און גאנצען נישטא, נאר מיר הערען דעם פרעהליכען רעש פון'ם ים און דער נאהענט, און מיר ווילען אומבעדינגט דערגרייכען ביז'ן פלאץ, ווי דער טייכעל גיסט זיך אריין און ים. עס איז דער ים, וואס צוים אונז צו זיך מיט זיין קרעפטיגען אטעם.

קומט עס אונז, מאלט אייך, ניט אזוי לייכט אן. מיר בלייבען שטעקען און זאמד איין מאל און צוויי מאל, מיט די לעצטע חות קעמפפען מיר מיט דער זאמד-שטיבע, טאקע נאר גאט'ס נסים, וואס מיר זענען ניט געבליבען שטעקען און דער דאזיגער ווילדערניש.

דערפאר אבער, ווער איז צו אונז גלייך אז מיר דערגרייכען דעם ארט, וואו דער טייך פאלט ארייין און דעם גרויסען ים-אפגרונד! עס ווערט מיט אמאל איבערגעריסען די היגע שטילקייט פון דער געגענד. אלצדינג ווערט אנגעטרונקען מיט וואסער-פריד און וואסער-פרישקייט. דין-פיסיגע און קרום-שנאבעלדיגע וואסער-פייגעל טראגן זיך גאנצע מחנות איבער דעם וואסער, וואס קייקעלט זיך דורכ'ן זאמד און ים ארייין. און דער ים אליין פליעסקעט פרעהליך און ברעג, און דאס גרויסע וואסער-פעלד שוימט מיט רינגע, בלויע און ווייסע כוואליעס, דער ים זעהט אויס קרעפטיגער פערצייטנער, פארבען-רייכער, אונטער די הימעל וואלקען בעוועגט ער זיך מיט זיין אייביגען אומפעס, שומערט און פונקעלט מיט זיינע שוימענדיגע וואסער-מאסען, רייסט אלצדינג פון ארט און אלצדינג טראגט זיך איהם אנטקעגען מיט דם איר-אלטען ים-יובעל, ווי די לייכטע וואסער-פייגעל, וואס טראגען זיך פרעהליכע איבער זיין אפגרונד.

ו.

שפעט אין אווענד קעהרען מיר זיך אום אהיים מיט א פול הארץ נאך דעם דאזיגען גרויסען, גליקפולען טאג. און יאהרען ארום, ווען די חוואריות-פעלדער טראגען רייכע תבואות, די טרוקענע זאמדען וועלען זיין בעוואלדעט און די וואסערן וואס זינקען אויצט איין און זומפ, וועלען פליעסען; ריינע און געזונדע, און די רעהמען פון קאנאלען, און יודישע גערטנער און פעלדער וועלען זיי אנטרינקען, און דארט, וואו דער אלכסנדר-טייך גיסט זיך אריין אין ים, וועט זיין אויפגעבויט א יודישע שטאט מיט א בליהענדען יודישען ישוב.

אזוי זעהען מיר דיך שוין היינט וואדי חווארית, — און געבענשט זאלען זיין יענע, וואס האבען דיך אויסגעקויפט פון דיין וויסטקייט! ווי שווער ס'זאלען נישט זיין די טעג, וואס מיר לעבען אויצט איבער, קען זי ניט זיין [illegible], אז אין זיי [illegible] אונזערער געווארען, עמק השרון!

טויט-שטראף פאר 4 מערדער פון „די הערשער פון דער נאכט"

פאדערט דער פראקוראר אינ'ם גרויסן מערדער-פראצעס

דער אורטייל ווערט ערווארט מארגן, מאנטאג

(§) נעכטן, אינ'ם זעקסטן טאג פון גרויסן פראצעס קעגן דער פערברעכער-באנדע „די הערשער פון דער נאכט", האט דער פראקוראר מאנדעצקי געהאלטן די באשולדיגונגס-רעדע.

ווען דער פראקוראר הויבט אן צו רעדן, ווײַזן ארויס די מערדער א גרויסע דערנערווירטקייט. אויך דאס פובליקום איז מער געשפאנט, ווי ביז אהער. ווײַלנדיג ווייסן וואס פאר א שטראף מען וועט אנווענדן לגבי די אנגעקלאגטע.

די זאבליבלע בעווײַזן, די רעוואלווערן אויפ'ן טיש, האבן אנגעווארפן א שרעק.

די רעדע פון פראקוראר נעמט ארום אלע מינים פערברעכנס, וואס די באנדע טונגע שויקע איז בעגאנגען אויפ'ן שטח פון דער לאדזשער וואיעוואדזשאפט. ווידער אמאל געהט אדורך איבער'ן זאל דאס געשפענסט פון אונשולדיג פערגאסענעם בלוט, דער אימת-המות פאר רוצחישע הענד.

דער פראקוראר בעהויפטעט, אז די אנגעקלאגטע בילדן א פעראייניגונג פון א פערברעכעריש געזינדל. ווענן רעם, אז זייער אקציע איז געווען אנארכיש נזורטע. זאגט עדות די פערזאמלונגען, וואס די מערדער האבן אבגעהאלטן אין מיעדזשינסקי'ס און שובערט'ס וואוינונגען, אין וועלכע עס זענען אויסגעארבייט געווארן די מארד- און רויב-פלענער. איינינע פון די באנדיטן האבן אפילו ערקלערט, אז זיי האבן זיך געמיינט און געווארפן די בעפעהלע פון „זייער קאמאנדירער". דערויף ווײַזט אויך אן דער פאקט, וואס קאמאנדירער איז געשטאנען אין דער שפיץ פון דער באנדע.

אין דער רעדע ברענגט דער פראקוראר איינינע כאראקטעריזירענדע פאלן פון רציחות, וואס די „הערשער פון דער נאכט" זענען בעגאנגען, און ער בעטאנט אז א חוץ די הויפט-פיהרער קאטשמארעק, משעמשינסקי, האט זיך אין ס'רויב-פאלן אויך בעטייליגט דער יודישער פערברעכער ציגעלמאן.

אלע מארדן און רויבן האט די באנדע אויסגעפיהרט מיט דעם גאנצן ציניזם, אהן וועלכן עס איז רחמנות, ניט פונאנדערקלייבנדיג אין די מיטלען און שטענדיג זיך בענוצט מיט געוועהר.

2 א זייגער האט דער פראקוראר פערענדיגט זיין רעדע, אויפפיהרענדיג, אז דער בעפעלקערונג פון דער לאדזער וואיעוואדזשטווא איז געשעהן א בלוטיגע עולה; צווישן איהרע מענשען האבן גראסירט חיות און מענשען - געשטאלט. 4 טיפען פון צווישען דער באנדע זענען אוננאנצען אונפערבעסערליך. דאס זענען: קאטשמארעק, שטשעמשינסקי, קוקולא און וולאדיסלאוו שיבערט זיי זענען א בלאטער אויפ'ן קערפער פון דער בעפעלקערונג פון דריי וואיעוואדשאפטן. אין די דאזיגע מכות דארף מען אויפשנײַדן אהן רחמנות. פאר די דאזיגע 4 מערדער פערלאנגט דער פראקוראר א טויט-שטראף, פאר אלע איבריגע פאדערט ער אנצעווענדן די שטרענגסטע תפיסה-שטראף:

נאך דער רעדע פון פראקוראר האט געהאלטן זיין פערטיידיגונגס-רעדע אדוו. קאבלינסקי; דאן רעדען די אדוואקאטן פלאטער, גלאטער, לילקער, קאמפנער, הארטמאן און דער געריכטס-פערטיידיגער לאסאצקי.

דער אורטייל ווערט ערווארט מארגן, מאנטאג.

לאדזער כראניק

פון רעדאקציע.

דער רעדאקטאר פון אונזער צייטונג, ה' ישראל קאהאן, איז צוריקגעקומען פון אורלויב און איבערגענומען זיין אמט.

נאכט-דיזשורנע אין די אפטייקעס.

היינט: וואלימשוצקי נאפיורקאווסקי 27, דאניעלעווסקי פעטריקאווער 127, אולניצקי און צימער וואלטשאנסקא 37, לינגעווער פרייהייטס-פלאץ 2, הארטמאן מלינארסקי 1, קאהאנע אלעקסאנדער 80.

שפיטאל פון „רויטן קרייץ".

אין שייכות מיט דעם נישט לאנג צוריק געפייערטן 10-יעהריגן יובילעאום פון פוילישן אונאפהענגיגקייט, איז דער לאדזער „רויטער קרייץ" צוגעטרעטן בויען א שפיטאל. דער ערשטער פאווילאן איז שוין כמעט פארטיג.

קופאן

יעדער, וואס וועט ברענגען דעם קופאן אין דער אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט" וועט בעקומען „די יודישע געשיכטע" פון פראפ. גרעץ אין 7 גרויסע בענדער, 112 דרוקבויגן, בערך 2000 זייטן פאר דעם זעהר ביליגן פרייז פון נאר 14 זלאטיס

פאך-קורס פאר קראנקען-שוועסטער.

בײַ דער מיטיטולת בײַ דער מיטהילף פון מאגיסטראט און קראנקען-קאסע, האט דער רויטער קרייז געשאפן א ספעציעלן קורס פאר קראנקען-שוועסטערס. דער קורס עפענט זיך דעם 1. אקטאבער דער קורס וועט דויערן 3 חדשים. די לעקציעס וועלן פארקומען אין מלוכה'שן לעהרער-סעמינאר עוואנגעליצקא 11/13.

עלטערן!

דאס געזונד פון אייערע קינדער איז אייער גרעסטער אוצר. למח"ש שיקט אייערע קינדער נאר אין חדרים אדער שולן, אין וועלכע ס'איז פאראן א שול-דאקטאר.

א וואוילער יונגערמאן איז דער תכשיט פון דער ציגעל-גאס

ער ווארפט ארויס זיין פרוי און קינד אויפ'ן גאס און פערטרייבט די שטוב

(ג) אויף ציגעל גאס אין די פערצינער יאהרן וואוינט א יונגע יודישע פאמיליע ר. ער, דער יונגערמאן, נישט לאנג נאך דער חתונה, איז א לאנג-געקליידעטער. דער פרישער נדן, צוזאמען מיט'ן בונטעלע מזל האט איהם גוט געשפילט, און ווי ער איז געקומען אין די פעדערן אריין האט ער אייגעזעהן, אז פאר דער חתונה איז ער גארנישט געווען קיין מבין אויף זיין אייגענער נעראטענקייט, און ער האט בעשלאסן „צוריקדרעהן דאס בלעטעל".

בינו-לבינו איז אבער געקומען א קינד אויף דער וועלט, און דאס יונגע פרעמטליכע ווייבעל האט נאכמעהר, ווי פריהער, דערשפירט זיך אין די שארפע ציהן פון איהר פרעטענציעזן מאן. דאס ווידער-ווידער לעבן האט, פערשטעהט זיך, געברענגט צו אפטע מחלוקת, וואס האבן זיך שטענדיג געענדיגט מיט פאזומען פון דעם צוריקגעצויגענעם, כבוד'ען ווייבעל.

אייל אויפ'ן ברענגענדיגן פייער איז ערבײַ געווען דער יונגערמאנטשיק'ס שוויגער, אנ'אלטער אוהב בצע, וועלכער האט נאך מעהר פערשטארקט בײַם זוהן דעם חשק צו נעמען א נייעם גרויסן נדן, וואס קאן די גאנצע משפחה ארויסהעלפן פון דער קוואהל...

מ'קען זיך שוין פארשטעלן, וואס די יונגע פרוי איז זיך אויסגעשטאנען, ווייל זיין ווישרע שוויגער זי האט אויפגענומען בײַ אזא לעבן. זי האט אבער געהאפט, אז דער כעס בײַ איהר מאן וועט זיך איינשטילן און פאר איהר וועט נאך אויפשײַנען די זון. איצט אבער האט זי זיך ביטער ענטוישט.

גר. האט אויסגענוצט די געלעגנהייט, וואס דאס ווייבעל געפינט זיך אויף זיי-מער-וואוינונג און האט בעשלאסן אויף א כיטרע אופן פטור צו ווערן פון איר. ער האט דעם ווירט אפגעטרעטן די וואוינונג. און פאר קליינגעלד פערקויפט די שטוב-חפצים. אז די פרוי איז אהיימגעקומען איז זי געבליבן שטעהן פאר איהר בראך. א קלאג, א געשריי און ספאן מען, און נישטא וואו אריינצוגעהן און דער מאן איז אויך נישטא. איהר איז אויסגעקומען צוזאמען מיט'ן פיצעל קינד צו ליגען אונטער'ן פרייען הימעל. ווען נישט דער איידעלקייט פונ'ם הויז-ווירט, וועלכער האט די אונגליקליכע יונגע פרוי צוריק אריינגעלאזן אין איהר דירה, וואלט מאקע געקומען דערצו, אז זי זאל פראסט-פשוט ליגען אויף דער גאס. די צוריקגעגעבענע שטוב איז געווען ליידיג. און זי געלעגען אויף דער הוילער ערד צוזאמען מיט'ן קינד און געקלאגט.

ווען די שכנים האבן די מכבוד'ע פרוי געזעהן, זי זאל געהן אין ראבינאט אריין שריַיען, אז איהר מאן האט זי פערראנגלוקט און האט בדעה חתונה צו האבן מיט אנ'אנדערע — האט די פרוי גראד געטראפען בײַ א מורה-הוראה איהר „ליבען מאן". די בעגעגעניש איז געווען א בהלה'דיגע. דער פארשוין איז דאן ארויס מיט זיין אפענער מענה: „איך בין נישט פאר דיר. דו בויסט נישט פאר מיר, לאכיר זיך גט'ן".

נאטירליך, אז א יונגע פרוי איז נישט אזוי גרינג זיך צו גט'ן. דעריבער זיצט זי נאך און דער לעדיגער שטוב, צווישן די נאקעטע ווענד און וויינט און קלאגט.

די פערוויילונג איז העלענאוו לטובת „די וואך פאר'ן פייערלעשער".

היינט מקומט פאר אין העלענאוו א גרויסע „גארטען-פערוויילונג לטובת דער „וואך פאר די פייערלעשער". דאס פראגראם פון דער פערוויילונג ענטהאלט א גרויסע צאהל אטראקציעס.

עס איז איבריג דא נאך אמאל צו ערקלערן די וויכטיגקייט פון דער פייערלעשער געזעלשאפט אין אזא שטאט ווי לאדז, און דעריבער איז מעהר, ווי זיכער, אז די פערוויילונג וועט ווערן צאהלרייך בעזוכט, כדי אזוי ארום אונטערשטיצן די פאנדען פון דער אזוי נוצליכער געזעלשאפט, בפרט נאך, אז עס וועט זיין מיט וואס זיך צו ווײַלען.

שוידערליכער טויט פון 2 קליינע קינדער אונטער די רעדער פון טראמוואי

(§) אויף קאנסטאנטינער גאס האט נעכטן פאסירט א שוידערליך אונגליק. אין די פריהמארגען-שעה'ן האבן זיך אויף דער גאס געשפילט די 2 קליינע קרויסטליכע קינדער אנטאני פאוולאק און העלענא קוביאק פון קאנסטאנטינער 105 צוליב דעם, וואס דער טראמוואי-פאהרער איז דערמיט זעהר א שוואכער, האבן די קליינע קינדער זיך געשפילט אין דער מיט-גאס, בײַ די שינעס.

פלוצלינג איז אנגעפאהרען פון פרייהייטס-פלאץ דער טראמוואי 15. זעהענדיג די קינדער אויף די שינעס, האט דער מאשיניסט געוואלט אפשטעלן דעם טראמוואי, אבער איידער וואס-ווען איז דער וואגאן ארויפגעפאהרען אויף ביידע קינדער, וועלכע זענען צופיצעלט געווארן. דאס בלוט פון די צומורשטשעטע קינדער האט בעת מעשה אפגעשפריצט פון אונטער דעם טראמוואי. אויף דעם אנבליק פון דעם שוידערהאפטן בילד, האט זיך בײַ די דורכגעהער ארויסגעריסן א מורא'דיג געשריי. ווען דער טראמוואי איז געבליבן שטעהן, האט מען פון אונטער די רעדער אפגענומען די צוריסענע קערפער-טיילען פון די טראגיש-אומגעקומענע קינדער.

די דורכגעהער האבן פאר אויפרעגונג געוואלט לינטשען דעם קאנדוקטאר. נאר א דאנק פאליציי איז ער ניצול געווארן פון צוברויזטן פאלקס-צארן.

• • •

— פרייטאג האלב 5 פארטאגס איז אויף ראקאטשינער גאס פארגעקומען א גרויליגענדער אונגליק. דער 30-יעהריגער פאבריקס-ארבייטער יאן פענסקי וויליגנדיג אריבערגעהן די ראקאטשינער גאס, האט נישט בעמערקט, ווי עס קומט אן פון ווידזעוו א טראמוואי, וועלכער לויפט בארג-אראפ. פאנסקי איז ארונטערגעפאלן אונטער'ן טראמוואי, וועלכער האט איהם צוקוועטשט דעם קאפ אויף קרישלער. אזוי, אז דער מוח איז פונאנדער-געשפריצט געווארן. יעדע הילף האט זיך ארויסגעוויזן פאר אומזיסט. עטליכע פרויען, וועלכע האבן בײַגעוואוינט די שוידערליכע פאסירונג האבן געחלש'ט. דער מאטאר-פיהרער האט בעקומען א נערווען-טאטק, אז דער טראמוואי איז געבליבן שטעהן אויפ'ן מיטן וועג און ער איז אהיימגעפיהרט געווארן.

די דאנערשטאג זיצונג פון לאדזער שטאט-ראט.

אויף דער דאנערשטאג'דיגער זיצונג פון לאדזער שטאט-ראט איז אנגענומען געווארן א רעזאלוציע, וואס שטעלט פעסט, אז „די שטעלונג פון דער לאדזער שטאט-פערוואלטונג (אין צוזאמענהאנג מיט די ענינים, צוליב וועלכע די מיניסטעריעלע לוסטראציע - קאמיסיע האט געמאכט געוויסע פארווארפן) ענט-שפרעכט אינגאנצען די אינטערעסן פון אונזער שטאט". דער דאזיגער בעשלוס איז מאטיווירט דורך א בעריכט, וואס עס האבן אפגעגעבן די קאמפעטענטע שטאט-ראט קאמיסיעס, וועלכע האבן נאך א געהעריגער חקירה-ודרישה פעסטגעשטעלט, אז דער לאדזער מאגיסטראט האט געהאנדעלט ריכטיג און לויט די עקזיסטירענדע פארשריפטן.

FARBUJCIE OBUWIE
I INNE WYROBY SKÓRZANE
NAJLEPSZEMI KRAJOWEMI FARBAMI
KOLORYT

דער געהיימניספולער דאקטאר

שפאנענדער ראמאן פון דער הייניגער צייט.

געטרבייס ספעצ. פאר'ן „לאדזער טאגעבלאט" פון י. פייערמאן.

(43 טע פארטזעצונג)

עס איז געווען א ניינטעל.

— אהא! א ניינטעל! איצט פערשטעה איך אייער גליק, שווינדלער. — האט דאס הייזעריגע קול געברומט — איהר שולער.

אלע האבן זיך אויפגעטשעלט פון ארט, עס איז געווארן א טומל און געדרודע. גראף האזע איז געזעסן א צובראכענער און אנ'איינגעקוועטשטער אויף זיין שטוהל.

ער האט הולפלאז און פערלוירן געקוקט ארום זיך מיט דערשראקענע אויגען.

דער מענש מיט'ן הייזעריגן קול האט געשריגען: — דאס געלד אפגעבען! אבער שוין! דאס גאנצע געלד!

די שפילער און די צוקוקער האבן זיך אויסגעמישט צווישען זיך. פלוצלינג האט זיך פון דער טונקעלער זייט דערהערט א געשריי. צוליב די האסטיגע בעוועגונגען פון דעם קרעפטיגען מאן, וואס האט דעמאסקירט דעם נאף, איז עמיצער אומגעפאלען, און פאלענדיג, האט ער מיטגעשלעפט א צווייטן. דער לעצטער האט זיך אנגעכאפט אין טישטוך, וואס ער האט צוזאמען מיט'ן גלעזל און מיט די קארטן אראפגעצויגען אויף דער ערד. דאס געלד האט זיך צעקייקעלט צווישן די פיס פון די געסט. מענשען האבן זיך געווארפען דערויף... פלוצלינג האט זיך אויסגעלאשען דאס ליכט. עס איז געווארן פינסטער.

אבער דער דאקטאר מארקוזע, וועלכער האט נאר גענארט אויפ'ן מאמענט, ווען דער גראף וועט דעמאסקירט ווערן, און די גרעפין וועט פאלען אין חלשות (דער. וואס איז געפאלען און געווען די גרעפין) האט זי געכאפט אין זיינע ארעמס און מיט עטליכע שפרונג האט ער זיך נעפונען אין ווינטער-גארטען, צווישען די פאלמען-ביימער. ער האט זי געטראגען א פער'חלשטע צווישען די צווייגן און אנגעקומען צו א נידריגער וואנט, וואס האט זיך נעגרענעצט מיט דער גאס. ער האט זי אריבערגעטראגען איבער דער מויער פון יענער זייט האט עמיצער געהאלפען. און א קליין שטיקעל צייט ארום האט זיך דער אויטאמאביל געלאזט אין א מישוגענעם גאלאפ, ווי אנ'אנפאלער מיט זיין רויב.

— איצט בייזט מיין! — האט דער דאקטאר געברומט מן ממריאומף.

די קסענגיא-גאס איז געווען ליידיג. דער מאטאר האט א סאפע געטון און דער אויטא האט זיך פערהאלטן פאר'ן דאקטאר'ס הויז. מארקוזע האט די פרוי אריינגעטראגען אין זיין וואוינונג.

זי איז נאך אלץ געווען פערחלשט.

XI.

פון דעם האגעל פון זידעל-ווערטער, פון דעם מבול פון פערראכטונגס-בליקען און פון א שרעקליך-אנזיכערער לאגע האט זיך אויפגעהויבן דער גראף האזע ווי פון א שווערען שלאף, און האט זיך אריינגעגליטשט אין פאדער-צימער. ער האט געטראכט וועגען זיין פרוי. אבער ער האט נישט געהאט קיין מוט אומצוקוקן זיך צו איהר און צו פרעגן אויף איהר. בײַם טויער פון הויז איז געשטאנען זיין אויטא. דער שאפער האט ארויפגעלעגט זי האנט אויפ'ן ראד. דער גראף האזע האט זיך אבער אנגערופן:

— ווארט אויף דער פרוי גרעפין!

און אליין איז ער אוועק ווייטער און געדרונגען דעם ערשטן און בעסטן אויטא, כדי צו פאהרען אהיים.

— וואס איז געשעהן מיט מיר? — האט ער געמורמעלט. — איך הויב נישט אן צו בעגרייפען... עפעס א ווארעמקייט האט מיר צוגעשטופט די האנט צום טיש... וואס איז דאס געווען?... אך, ווען דאס וואלט געווען בלויז א בייזער חלום!

אבער דאס איז נישט געווען קיין חלום. ער האט זיך צוריקגעקעהרט אין זיין ווילע. ער איז אויסגעשטיגען. א געוויסע צייט האט ער שפאצירט אין גארטען. דאן איז ער אריין אין פאדער-צימער. דער לאקאי האט איהם אראפגענומען דעם מאנטעל. דער גראף איז אריין אין דער פרוי'ס סאלאנטשיק. אין וועלכען זיי האבן זיך געוועגליך, ווען זיי האבן צוזאמען פערבראכט ערגיץ אנ'אוונד, איבערגעגעבען איינע דעם אנדערן די איבערלעבונגען פון אדורכגעמאכטען אווענט און די פערזענליכע איינדרוקן. ער איז שוין אזוי געוואוינט דערצו, אז די פיס האבן איהם אליין אריינגעטראגען אהין.

אבער היינט איז ער געווען אליין. וואו געפינט זיך מיין פרוי? — האט ער זיך אונטערגעכאפט און מיט ערשטוינונג געפרעגט. דער דעליקאטער גערוך פון איהר צימער האט איהם אדורכגענומען און ער האט זיך נעפיהלט ענטוישט, וואס אין אזא שווערער מינוט פאר איהם, געפינט ער זי ניט בײַ זיין זייט.

עס איז איצט געווען זיין ערשטע שווערע איבערלעבונג. אבער צוגלייך איז עס געווען פאר איהם פערשטענדליך, אז זי האט איהם פערלאזט. ער האט געגלויבט, אז דער הייניגער אונפערשטענדליכער פארפאל, וואס איז געשעהן בײַם געהיימראט וועגדעל בײַם גרינעם טיש, האט איהם בעוואר-פען מיט בלאטע. ער איז קאמפראמיטירט. דווקא האט איהם מן הסתם אוועקגעווארפען. עס איז געקומען א מאמענט פון נסיון. זי מוז אוועק פון איהם ביז צו דער צייט, ווען ער וועט זיך קענען רעהאבילוטירען.

אבער ווי אזוי וואשט מען אפ דעם פלעק?

און דאס, וואס ער האט אפגעטון, איז ארויפגעפאלען אויף איהם שווער און קאלט, ווי א פעלז איז וואלט איהם געפרעסט די ברוסט. יא, ער האט עס געטון! ער האט פערשטעלט די קארטען פון הינטען און גענומען פון אויבען! אויף אזא אופן האט ער געוואונען געלד. אבער ער האט דאך בכלל נוט געוואלט געווינען! ווי אזוי איז עס געשעהן?

— ווער וועט מיר העלפען? — איז ער געווען פערצווייפעלט. — איך האב געטון דאס, וואס איך האב נישט גערארפט טון. איך האב מיך אליין בעזיטיגט פון דער געזעלשאפט! שוין ביז צום סוף פון מיין לעבען וועל איך פאר דער עפענטליכער מיינונג גילטען אלס קארטען-שפילער. קען מען מיר קיינער מעהר נישט העלפען?

ר האט זיך געטרובט פערטיידיגען פאר זיך אליין:

— איך ווייס, אז איך האב עס געטון. אבער איך ווייס נישט, ווי אזוי איך האב עס געטון. איך ווייס נישט ווי אזוי און נישט צו וואס. איך פערליר דאס צוטרויען צו זיך. פון היינט אן קען איך נישט זיין זיכער אז מיר אויף קיין סעקונדע, שרעקליך! שרעקליך! עס בעפאלט מיך א פחד פאר זיך אליין. איך זעה איצט, אז אויף דער וואנט הענגט א בילד פון קאקאשקא און דארט שטעהט א סקולפטור פון ארכיפענקא, דאס ווייס איך און וועל עס שטענדיג וויסען, אבער וואו ספון קאפ, פון מיין אייגענעם קאפ, וועט ארויסקריכען, דערין קען איך קיינמאל נישט זיכער זיין. מיינע אויגען זעהן נאך, די אויערן הערען, אבער מיין מוח איז קאליע, איז ניט אין ארדנונג. קען זיך דאס אמאל נישט ענדיגען מיט משוגעים-הויז? מיין קערפער איז אויסגעהילט אין ליכט פון טאג אבער מיין מוח איז פול מיט דער פינסטערניש פון א תהום קען מיר עמיצער העלפען ארויסקריגען זיך פון אזא צושטאנד?

ער האט געקעמפט מיט טרעהרען. ער האט זיך געשעמט צו וויינען. ער האט נישט געקענט פעסטשטעלען, צי עס דערגעהט איצט צו זיין בעוואוסטזיין דאס, וואס ער טוט.

מיט איינמאל האט ר זיך צוריק דערמאנט אין זיין פרוי. וואו קען זי ערגיץ זיין? וואו איז זי אוועקגעגאנגען? פארוואס איז זי נאך נישט דא?

(דאס ווײַטערע קומט)

ווארים-שטיבען פאר קינדער פון די פאלקס-שולן איז א געבאט פון דער צייט

צו דער אויפמערקזאמקייט פון די לאדזשער געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס

פארגאנגענעם ווינטער האט דער שרייבער פון די שורות אויף די שפאלטען פון „לאדזשער טאגעבלאט" ארויסגערוקט דעם פראיעקט צו עפענען אין אונזער שטאט ווארים-שטובען פאר ארימע קינדער, וואס לערנען אין די פאלקס-שולען. א געוויסע אינסטיטוציע האט דאן דעם פראיעקט אויפגעכאפט, נאר ליידער איז עס געבליבען א פראיעקט.

דער פארגאנגענער שטרענגער ווינטער האט מאקע בעוויזען, אז אזעלכע ווארים-שטובען זענען ממש א נויטווענדיגקייט פאר קינדער פון דער ארימער שיכט, וואס וואוינט אין באלוט און די נאסע ווילגאטנע קעלערס.

דאס ארימע קינד קומט פון דער שולע אהיים אין דעם פינסטערען, נאסען קעלער. ס'איז פינסטער חושך. קיין לעפעל ווארימס איז נישטא. און דער פריה קומט עס אין דער שולע מיט געשוואלענע הענדלעך, ווי די קושענס. דאס קינד האט נישט וואו צו מאכען די לעקציעס, און אויב מיר זאלען גלויבען אונזערע וועטער-נביאים, שטעהען מיר ווידער פאר אזעלכע גרויזאמע פרעסט, ווי דעם פארגאנגענעם ווינטער.

אין לאדז האבען מיר א גאנצע רייה אינסטיטוציעס, וואס ביי זיי פוסטעווען גרויסע, בעקוועמע לאקאלען, און ביי א גוטען ווילען וואלטען זיי דעם פראיעקט גאנץ לייכט געקאנט רעאליזירען.

מיר ווענדען זיך דערום נאך אמאל צו די לאדזשער געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס פארצונעמען שריט דעם פראיעקט צו רעאליזירען אזוי לאנג, ווי ס'איז נאך צייט. מיר זענען זיכער, אז ביי א לייכטער אנשטרענגונג וועט זיך דער ענין לאזען אדורכפיהרען.

די רעדאקציע פון „לאדזשער טאגעבלאט" וועט ווארים אונטערשטיצען יעדען פרוב צו שאפען די דאזיגע ווארים-שטובען.

אב-נעק.

לאדזשער „טאג" בעקומט אן'אויסצייכנונג אויף דער אויסשטעלונג אין פויזען.

צווישען די פערשידענע אויסצייכנונגען און מעדאלען, וואס עס האבען בעקומען לאדזשער פירמען און געזעלשאפטען אויף דער לאנדעס-אויסשטעלונג אין פויזען, האט אויך דער לאדזשער „טאג" בעקומען אן'אויסצייכנונג און דער פארם פון א דאנק-בריף.

די ארץ-ישראל געשעהענישען און די יודישע יוגענד".

היינט 6 אווענד קומט פאר אין זאל פון „הזמיר" א קאלעקטיווע פארלעזונג א. ד. ט.: „די א"י-געשעהענישען און די יודישע יוגענד". אלס רעדנער וועלען ארויסטרעטען ד"ר מ. פרעהליך, ש. קארן, [illegible], מ. נייגאלדבערג און ד. זאגעשטיין. די פערזאמלונג ארדענט איין די ציוניסטישע יוגענד-ארגאניזאציע „עבודה". די גאנצע הכנסה איז בעשטימט פאר די געליטענע אין ארץ ישראל.

פון קאאפעראטיווען לעבען אין דער לאדזשער וואיעוואדסטווע.

דאנערשטאג דעם 19. ד. ח. איז פארגעקומען אין לאקאל פון דער הויגער האנדווערקער-באנק, אונטער דעם פארזיץ פון ה' ד"ר טארטאקאווער א פלענאר-זיצונג פון ראיאן-קאמיטעט פון יודישע קאאפעראטיווע געזעלשאפטען אין דער לאדזשער וואיעוואדזטווא. אין דער זיצונג האט זיך אויך בעטייליגט אלס פארשטעהער פון „פערבאנד פון יודישע קאאפעראטיווע געזעלשאפטען אין פוילען" דער אינספעקטאר פון פערבאנד פאר דער לאדזשער וואיעוואדזטווא ה' שמויש.

די זיצונג האט אויסגעהערט דעם בעריכט פון דער עקזעקוטיווע וועגען איהר טעטיגקייט אין די לעצטע פאר וואכען און בפרט וועגען דער איניציאטיווע צו שאפען נייע פראדוצענטען-קאאפעראטיווען אין דער וואיעוואדזטווא, צו פערשאפען קרעדיט פאר די קאאפעראטיווע פאלקס-בענק, ווי אויך צו בעסערן דעם צושטאנד פון די קראנקע קאאפעראטיווען. ס'איז אויך אויסגעהערט געווארען דער בעריכט פון סעקרעטאר פון ראיאן-קאמיטעט, ה' נאלדקראנץ וועגען זיין בעזוך און א רייה קאאפעראטיווען און וועגען זייער מצב.

ס'זענען דערנאך ערלעדיגט געווארען א רייה בקשות פון נייע קאאפעראטיווען וועגען אויפנעהמען זיי אין פערבאנד. די זיצונג האט אויך בעטראכט די פראגע פון דער הילפס-אקציע, וואס ווערט אדורכגעפיהרט דורך די קאאפעראטיווען פאר די געליטענע בשעת די לעצטע געשעהענישען אין א"י.

ס'איז בעשלאסען געווארען איבערצוווייזען די געזאמעלטע געלדער דורך דער פערמיטלונג פון פערבאנד צו דער פערפיגונג פון דער ארגאניזירטער יודישער קאאפעראציע אין א"י.

ס'איז דערנאך בעהאנדעלט געווארען און צוזאמענהאנג מיט די ענדערונגען אין דער אינערליכער סטרוקטור פון פערבאנד און בפרט מיט דער אויסטיילונג פון פערבאנד אין א רייה פון עקספאזיטורען, די פראגע פון די קאמפעטענצען פון די קאאפעראטיווע ראיאן-קאמיטעטען און ס'איז בעשלאסען געווארען אויסצוארבייטען דורך א ספעציעלער קאמיסיע א סטאטוט פון די ראיאן-קאמיטעטען און איהם פארלעגען צו בעשטעטיגען פאר דער נאהענטסטער זיצונג פון דירעקטאריאט פון פערבאנד.

בוי פון א שטאט-שוהל אין קאנסטאנטין

פייערליכע גרונד-שטיין-לעגונג

(ב) אין קאנסטאנטין איז פארגעקומען די פייערליכע גרונד-שטיין לעגונג פון א שוהל. צו דער פייערליכקייט האבען זיך פערזאמעלט מעהרערע דעלעגאציעס און רבנים פון פיל שטעט. צווישען די געסט איז אויך געווען סטאראסטא זשעווסקי, וועלכער האט געהאלטען א בעגריסונגס-רעדע. בעגריסט האט אויך דער קאנסטאנטינער בורגער-מייסטער ה' גרונזעל.

— די פייערונג האט אויך בייגעוואוינט דער ראדאשיצער רבי שליט"א.

זעלבסטמארד-טראגעדיע פון א באנקראטירטען סוחר

צוליב'ן שווערען פינאנציעלען מצב האט ער זיך אויך גע'גט'ן מיט'ן ווייב

(—) אויף זשערמסקא 29 איז פארגעקומען א טראגישער זעלבסטמארד פון דעם 30-יעהריגען שמואל פרענקעל.

פרענקעל האט פאר 2 יאהר צוריק חתונה געהאט. ער האט געפיהרט צוזאמען מיט זיין פאטער א מאנופאקטור-געשעפט, וואס איז מיט עטליכע חדשים צוריק געשטעלט געווארען אונטער אנ'אופאדלאשטש. פאטער און זוהן זענען אין רעזולטאט פון פראצעס וועגען אופאדלאשטש איינגעזעצט געווארען אין תפיסה. מיט 3 וואכען צוריק זענען זיי בעפרייט געווארען נעגען א גלוית-ברית.

צווישען דעם יונגען פרענקעל און זיין פרוי זענען צוליב דעם באנקראט ענטשטאנען מחלוקת, וואס האבען דערפיהרט אז דאס פאר-פאלק זאל לעבען אין סעפאראציע.

פרייטאג האבען מאן און ווייב זיך נעדראפט צוזאמענקומען ביים רב, כדי דורכצופיהרען א גט.

ארום 5 פארנאכט האט א אלקאמארקע פון זשערמסקי 29 דערהערט קרעכצען פון פרענקעל'ס שטוב ארוים. זי האט געריסען דעם הויז-סטרוזש, וועלכער האט אויפגעבראכען די געשטויסענע טיר און איז אריין אין פרענקעל'ס וואוינונג.

דער יונגערמאן איז געלעגען אין בעט און געראנגעלט זיך מיט שווערע יסורים. עס איז ארויסגערופען געווארען די פאגאטאווע, וועלכע האט פעסטגעשטעלט, אז פרענקעל האט זיך גע'סמ'ט מיט סובלימאט. זיין צושטאנד איז א שווערער.

משוגענער הונד צובייסט עטליכע מענשען אויף דער גאס

(—) נעכטען 11 פארמיטאג האט א הונט אויפ'ן באלוטער מארק געביסען איינינע פערזאן. דער הונט איז דאן געלאפען און דער ריכטונג פון נאוואמיעסקא, וואו ער האט אויך געפונען א פאליציאנט אויף עק פולנאצנא. די שטאטישע סאניטאר-מאכט האט בעפוילען דעם הונט תיכף צו כאפען. ס'האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער הונט איז א משוגענער, און די דורך אהם געביסענע מענשען זענען בעדראהט. די פערוואונדעטע דארפען זיך באלד מעלדען אין דעם סאניטאר-אמט (פריטהוויטס-פלאץ 7), כדי צו מאכען א פערהיטונגסאימפונג.

דער שווער פון אומגעקומענעם אפאטשנער סוחר

שפרינגט אראפ פאר עגמת נפש פון דריטען שטאק

(§) מיר האבען אנומעלט מיטגעטיילט וועגען שוידערליכען זעלבסטמארד פון אפאטשנער סוחר סטאשעווסקי, וועלכער האט אין דער אנוועזענהייט פון זיין אייגענעם זוהן זיך ארונטערגעווארפען אונטער די רעדער פון א געהענדיגען צוג. נתן דזשאזגא, דער שווער פון זעלבסטמערדער, דערוויסענדיג זיך פון איידימ'ס טראגישען שריט, איז מיט'ן צול אנצוטון זיך א מעשה, אראפגעשפרונגען פון 3. שטאק און זיך צושפאלטען דעם שארבען. אין א גוסס'דיגען צושטאנד איז ער אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

די זאמעל-אקציע אין גייער'ס ראיאן

(—) אונטער'ן פארזיץ פון פרנס פלאצקער און ביי דער בעטייליגונג פון ה' ש. ז. ראבינאוויטש, איז נעכטען אויף גייער'ס ראיאן געבילדעט געווארען א קאמיטעט, וואס זאל ארגאניזירען די זאמעל-אקציע אויף גייער'ס ראיאן.

אין קאמיטעט זענען אריין פאלגענדע ה"ה: ש. פטאשניק, אברהם ארצקאוויטש, ר. קאטקאווסקי, אברהם זאלצאיש, יעקב קאמפעל, ש. י. מאנטאג, ב. ה. ביאלאסטאצקי, ש. פרידמאן, מ. ראטהאלץ, א. ע. מאנטאג. פארזיצער פון קאמיטעט איז פרנס פלאצקער, קאסירער — ה' קליין.

עס איז צו האפען, אז די בעפעלקערונג פון גייער'ס ראיאן וועט ווארים אונטערשטיצען די בעמיהונגען פון קאמיטעט און זיך בעשטייערן מיט א ברייטער האנט פאר דעם הייליגען צוועק.

הוספה-אקציע אין לאדז

(§) די טעג איז פארגעקומען א זיצונג פון קרייז-פערבאנד פון די שטאטישע ארבייטער. אין דער זיצונג האבען זיך בעטייליגט דעלעגאטען פון משענסטאכאוו, פיעטרקאוו, טאמאשאוו און אנדערע שטעט פון דער לאדזשער וואיעוואדזטווע. עס זענען בעריהרט געווארען נאך עקאנאמישע פראגען און ס'איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע, וועלכע שטעלט פעסט, אז ביים בסדר-שטייגענדען יקרות, זענען די ארבייטער-שכירות אין די לעצטע יאהרען נישט געהעכערט געווארען. דעריבער איז זייער לאגע זעהר א פערצווייפעלטע. עס איז דעריבער בעשלאסען געווארען אונטערצונעמען אנ'איינהייטליכע הוספה-אקציע.

געווינסטען אין לאדז

לויט ווי מען אינפארמירט אונז, איז נעכטען ווי געווענליך ווידער געפאלען 10.000 זל. אין דעם גליקליכען לאטעריע קאנטאר פון פ. ברוימשטיין. די געווינער זענען פון צענטער שטאט, אויך פון אלט-שטאט.

אומגליקספאל ביי דער ארבייט

(§) ביים צורעכט-מאכען דעם פוילמער אויף פעטריקאווער 43, האט דער 28-יעהריגער שמואל קליינבוים צובראכען די רעכטע האנד, וועלכע איז אריינגעכאפט געווארען פונ'ם פאס און דער מאשין. ער איז אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

קאנגרעס פון דער דייטשער ארבייטס-פארטיי

(§) דעם 5. און 6 אקטאבער וועט אין לאדז פארקומען א קאנגרעס פון דער דייטשער ארבייטס-פארטיי, אויף וועלכער עס זאל צושטאנד קומען די פעראייניגונג מיט די דייטשע סאציאליסטען פון אויבער-שלעזיע.

יודיש טעאטער אין זאל פילהארמאניע — נארוטאוויטש 20 —
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן
פאר'ן אפפאהרען נאך ווין
נאר איינציגע פארשטעלונגען פון די בעליבטע ארטיסטען
וויערא קאניעווסקא
● פאול ברייטמאן ●
היינט, זונטאג, דעם 29-טען סעפטעמבער 9 א זייגער אווענד.
שעהנע אויפפירונג!! ◀▶ הערליכע געזאנג!! ◀▶ נייע טענץ!!
ריידעלע פון יאפאן
אין 3 אקטען פון סיגאל, מוזיק פון רומשינסקי
הויפט-ראלען: ריידעלע—קאניעווסקא ראבערט—ברייטמאן
מאנטאג, דעם 30-טען ווערט נישט געשפילט.
דינסטאג, 9 אוו. צו פאפולערע פרייזען די בעליבטע אויסגעצייכנטע פיעסע
דאס פענסיאן מיידעל
אין 3 אקטען פון שאר, הויפט-ראלען לילי—קאניעווסקא, ארנשטיין—ברייטמאן
עס נעמט אנטייל דער גאנצער אנסאמבל.
בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע

די הייליגע פרוי בעהערשט אינגאנצען דעם מאן

(ענדע פון זייט 4)

פרויען זענען אויסגעפרובירט געווארען. דער פראפעסאר האט זיי שטודירט איידער זיי האבען געהייראט, ווען זיי זענען נאך געווען אומאפהענגיג און דאן אין דעם פראצעס פון ענדערען זיך.

און נישט נאר וואס דער מאן ווארפט זיך אונטער דעם ווילען און די אידעען פון דער פרוי, נאר עס פאסירט מיט אהם נאך ערגערס, קען מען זאגען, (אויב דאס איז ערגער) ער ווערט פערווייבערישט מיט דער צייט. דער אופן פון טראכטען און ווירקען ווערט נישט קיין מאנסבילישער, נאר א ווייבערשער.

דער פראצעס איז א לאנגזאמער און א שווערער, אבער ער קומט און ברענגט מיט זיך א גרויסע ענדערונג און דעם גייסטיגע לעבען פון דעם מאן.

פון אנפאנג איז דאס די ליבע פון דעם מאן צו דער פרוי. און דאס איז נאך א פעסטגעשטעלטער פאקט, אז אין די ליבעס-בעציהונגען צווישען מאן און פרוי איז דער מאן דער אקטיווער: ער גיט זיך איבער מיט מעהר פייער, מיט מעהר ענערגיע צו בעווייזען די פרוי וואס ער ליבט מעהר, ווי די פרוי ווען זי ליבט דעם מאן, די פרוי איז אין ליבעס-אנגעלעגענהייטען פאסיוו.

און אין אט דעם פראצעס פון געווינען פאר זיך דער פרוי, פאלט דער מאן א קרבן. ער גיט אויף זיין איינענטימליכקייט, זיין אינדיווידואליטעט, נישט וויסענדיג פון דעם אפילו, ווייל וואס הייסט ליבען יאגעט און קעמפען פאר דער דאזיגער ליבע? דאס מיינט דאך זיך אונטערגעבען אלע קאפריזען פון דעם צווייטען צד. ער גיט אויף זיין פרייהייט, זיין ווילען און פאלגט אלץ וואס די פרוי אדער די געליבטע פערלאנגט פון אהם. זי ווערט, און דעם פראצעס פון ליבע, די הערשערין.

און דאס איז דאך אזוי ריכטיג. וויפיל פאלען האבען מיר ווען ערהרליכע יונגעלייט פאלען קרבנות פון ליבע? ווען דער יונגערמאן איז ארים און ער קען נישט געבען זיין אויסערוועהלטע די פערגעניגענס וואס זי פערלאנגט, און זי מאנט עס. דאן וועט ער טאן אלעס און דער וועלט איהר צופרידענצושטעלען און ער וועט נישט טראכטען וועגען דעם, און דער סוף איז, אז ער האנדעלט אזוי לייכזיניג ווי נאר א פרוי וואלט געקאנט האנדלען.

אט אין דעם פראצעס פון ליבע ווערט דער מאן אויס אינדיווידואליסט און עס קומט אין אהם פאר די גרויסע גייסטיגע ענדערונג, אבער עס איז נישט נאר די ליבע, עס איז אויך די טיראניי פון דער געליבטער, פון דער פרוי, וואס מאכט א זהם וויך און נאכגיביג.

ווען די פרוי ווייס, אז דער מאן האט איהר ליב, אז ער בעגעהרט איהר, דאן איז ער פעהיג צו טון אלץ פאר איהר און זי נוצט עס אויס פאר זיך. ווען זי וויל עפעס דערגרייכען און דער מאן וויל עס איהר נישט געבען, פאנגט זי אן וויינען, קריגט זי היסטעריקעס, עס ווערט א גהינום אין הויז און דער מאן וועט שוין דאן טון אלץ וואס זי פערלאנגט. ער וועט נאר זיין צופרידען, אז זי זאל זיך איינשטילען און ווערען מיט אהם צוריק גוטע פריינד.

און דער פראפעסאר פערדעכטיגט די פרויען, אז זיי ווייגען און מאכען סצענעס נישט ווייל דאס קומט ביי זיי אומווילליג, נישט טפלוצים. די פרוי, לויט פראפעסאר מערמאן, איז בוטרע. זי ווייס ווען צו מאכען סצענעס. זי ווייס ווען צו דערגרייכען די יאהרען אזוי, אז „ער" זאל פערזאגען א צעהנטען איהר ווירצעשפעניגען.

און די אויסצומיידען די דאזיגע סצענעס, הויבט דער מאן אן זיך צוצופאסען צו דער פרוי, צו איהרע שטימונגען און איהרע פערלאנגען. ער ווערט מיט דער צייט פעהיג צו פערלויפען דעם וועג. ער וועט שוין וויסען ווי אזוי זיין פרוי וועט האנדלען און דעם אדער יענעם פאל און ער וועט טון אלץ, אז עס זאל זיין שלום אין הויז, ווייל דער מאן מוז דעם שלום האבען, פאר אהם איז דאס א נויטווענדיגקייט נאך א טאג שווערער ארבייט.

און ווען די יאהרען געהען אזוי, ווערט דער מאן דורכגעדרונגען מיט דער ווייבערשער פסיכאלאגיע, ער ווערט און זיין דענקען ווייבעריש און אט אויף דעם ארט קומט פאר די פערשקלאפונג פון דעם מאן און דער הייניגער פאמיליע.

די רעזולטאטען פון דער עקסהומאציע פון די חברונע'ר קרבנות

(ענדע פון זייט 4)

פון 1/3 פון דער צאהל ערמארדעטע.

פון דער אנדערער זייט אונטערליגט נישט קיין שום ספק דער גרויזאמער כאראקטער פון די מאסאקרעס, וואס געפינט זיין בעשטעטיגונג אין דעם בעריכט, וואס איז פארגעלעגט געווארען דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע דורך ד"ר נארעי, וועלכער האט ערמיטלט הולף די קרבנות פון דער שחיטה אין חברון. ד"ר נארעי טיילט מיט, אז פון 42 קרבנות, וועלכע ער האט בעהאנדעלט, האט ע רפעסטגעשטעלט ביי 4 פערלעצונגען פון די אויבערשטע ענדגליודער (העגר אפגעריסענע ביז'ן עלענבויגען, אפגעבראכענע 3 פינגער א. ד.ל.) וואונדען אויבערגעשטונגען 10, 50 פראצ. פון די קרבנות האבען געהאט ווענגיסטענס צו 3 וואונדען אויפ'ן קערפער. ביי עטליכע קרבנות האט די צאהל וואונדען איבערגעשטיגען 10, דערביי זענען פיל וואונדען געווען געמאכט דורך טעמפע געצייג. קאפ-וואונדען זענען פעסטגעשטעלט געווארען ביי 70 פראצ. קרבנות. 45 פראצ. פון די פערוואונדעטע זענען געווען פרויען, 19 פראצ. קינדער ביז 10 יאהר, א בעדייטענדע צאהל קרבנות פון ביידע געשלעכטער זענען געווען עלטערע פון 60 יאהר.

לסוף שטעלט פעסט דער קאמוניקאט פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע:

די ערקלערונג, וואס עס האט פערעפענטליכט די ארבישע עקזעקוטיווע אין א"י וועגען דער וויזיע פון די עקסהומירטע מתים, אז ער „כבוד און ווירדע" פון די אראבער איז דורך דער וויזיע געווארען רעהאבילעטירט, וועט באין אופן נישט קענען ענדערן דעם פאקט, אז אין חברון איז די שוצלאזע יודישע מינדערהייט אויף אנ'אונערהערט ווילדען און גרויזאמען אופן בעפאלען געווארען דורך די אראבער.

די איינצינע איידעל-מוטיגע ערשיינונג אין די דאזיגע גרויזאמע געשעהענישען איז געווען דאס פערהאלטען זיך פון געצעהלטע אראבער, וועלכע האבען אפגעמוט לעבענס-געפאהר פערטיידיגט זייערע יודישע שכנים פון די אטאקעס פון צוויישעמען המון, וואס איז אויפגעהעצט געווארען דורך די פאלשע ידיעות, וועלכע עס האבען פערשפרייט זייערע רעדעלפיהרער.

די עקזעקוטיווע דריקט אויס ביי דיזער געלעגענהייט איהר טיפסטע אנערקענונג די דאזיגע אראבער, וואס האבען נעפאלגט די טראדיציעס פון דער אראבישער גאסטפריינדליכקייט.

LUNA טעאטער

היינט און ווייטערדיגע טעג!

„דאס גן-עדן אויס האלבער נאכט"

אין דער הויפט-ראל: — די רייצענדע

ALICE WHITE

גרויסער סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון א. טשודנאווסקי. אנהויב פון די פארשטעלונגען 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג 12 מיטאג.

— לויט דער טעאטער-פיעסע — „דער פראצעס פון מארי דוגאן"

די פרייזען פון די פלעצער נארמאלע.

קינא **ZACHĘTA**

דער זאל איז גוט ווענטילירט.

היינט און טעגליך!!

גרויסע ערשיטערנדע דראמא א. ט.

„די זון-אויפגאנג"

אנטייל נעמען די גיגאנטען פון עקראן ווי — **George O'brien** בעקאנט פון „קייטען" און **Janet Gaynor** די אונפערגעסליכע העלדין פון זיבעטען הימעל.

דער נאהנטסטער פראגראם: „דעם צאר'ס אדיוטאנט"

בחנם!

איז די אויגען-אונטערזוכונג ביים קויפען א בריל אדער א צוויקער, וועלכע מען בעקומט אמביליגסטען ביי

פר. פאסטלעב

71 פיעטריקאווער 71

א גרויסער אויסוואהל פון שטייגער-ברילען Zeiss-gläser

ברילען, גלעזער קויפט מען נאר ביי פאסטלעב.

עלטסטער און ביליגסטע געשעפט אין לאדז.

אויף לוין נעהמעו מיר אן אלערליי זיידענע-שטאפען אויף לוין

ווי: קרעפ-דע-שין, קרעפ-זשארזשעט, קרעפ-מאנגאל, קרעפ-סאטען, וועלוטין, פאפעלין, סאטען - טיפליס, פאלטען - שטאף א. א. וו.

צו צוגענגליכע פרייזען ווי אויך

צום אפרעטירען סאטען-דישעס, סאטען-ליאן, פערוש-סאטען און פערשידענע פאדשעווקע-ארטיקלען און

צום צווירנען שפינען, קאנעטירען און שערען גארן פון נאטירליכען זייד און פון קונסט - זייד אונטער דער לייטונג פון ערשטקלאסיגע פאכמענישע קרעפטען

זייד-ווארען-פאבריק

Sp. Akc. MAURYGY TAUMAN

Łódź, Juljusza 6/8, tel. 6-22 i 23-75

אכטונג ג' פרויען!

דער ביי-ערעפענטע פוטער-סקלאד און דאמען-קאנפעקציע

Rapuch i Micenmacher

לאדז, פיעטריקאווער 24. טעל. 77-60

אמפעהלט דער ג' קונדשאפט די נייעסטע מאדעלען: מענטעל, דאמען און מענער פוטער ווי אויך א גרויסען אויסוואהל פון סעזאן-נייהייטען און פעלצכלעך און בלאמען

אכטונג! ערשטקלאסיגע אויספיהרונג, צוגענגליכע פרייזען, גינסטיגע בעדינגונגען

וויכטיג פאר ג' שניידערינס

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז דעם 24-טען דעם חודש האבען מיר ערעפענט

א ווארשאווער אנשטאלט

פון פראנצויזישע פליסירען און מוסטער-דרוק, ווי אויך מערעזשקעס (אזשורקעס) דעקאטיזירען און קארבירען אונטערן נאמען

„Plissée de Paris"

אויף פיעטריקאווער 62, אין הויף געוועלב לינקס.

אלערליי אונז אנפערטרויטע אויפטראגען פיהרען מיר אויס פינקטליך לויט'ן פערלאנג פון דער ג' קונדשאפט אונטער דער לייטונג פון ערשטקל. פאכמענישע כוחות, י. מ. רובינשטיין פון ווארשא. אויס'ן וואונש אין משך פון 8 שעה.

עמפעהלענדיג זיך דער געעהרטער קונדשאפט פערבלייבען מיר

מיט אכטונג „Plissée de Paris"

פיעטריקאווער 62 אין הויף געוועלב לינקס.

פרעבעל-שולע

ביים גימנאזיום י. אב, זשעלאנא 10, טעל. 22-12.

די למודים האבען זיך אנגעהויבען. ווייטערדיגע איינשרייבונגען וועיען.

דירעקטאר (—) **J. AB**

ד"ר ל. שיפמאן

אינערליכע-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

זשעלאנא 3 :—: טעלעפאן 6-72.

Dr. med. **M. Heller**

ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע קראנקע און מענער-שוואכע

נאווראט 2, טעל. 79-89

נעמט אן ביז 10 פריה, און פון 4—8 אוונד

פאר פרויען פון 4—5 נאכמ.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען.

י. גרינהאלץ

לאדז פיעטריקאוו. 37

אנשטאלט פון קאפעל, שאמאט - אפנעלעך און קוכען איבערצוטראגן, ווי אויך אונטערנעהמונג פאר אויוון זעצער ארבייט

טליתים-פאבריק

אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, יאראסלאווער און קאלאמעער, ווי אויך אויסלענדישע, טליתים-קטנים הורט און דעטייל, מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל ביי

א. ה. ציטרינאווסקי

מאמיענגא 1, אין 2-טען טויער, פארטער.

בעמ.: ס'ווערן אויך אנגענומען אלטע טליתים צו וואשן

א טיכטיגער יונגערמאן

וויל טוישען א פאסטען; ערקשטקלאסיגע רעפערענצען אפערטען פאר „M. K." 4481

א שווייצארישער

פאטעפאן

ביליג צו פערקויפען ווסכאדניא 16, וו. 9.

Miejski Kinematograf Oświatowy

Wodny Rynek, Tel. 18-26.

Od 24-go do 30-go września 1929 r.
dla dorosłych:

Przygody brygadjera

GERARDA

Według powieści CONAN DOYLE'A

W rolach głównych:

Phyllis Haver i Bod la Rooque

Dla młodzieży:

PIRACI PUSTYNI

W rolach głównych

MAR CARR i FRED THOMSON.

Dr. med. GOLDBERG אויגען-ארצט

15 צעגעלניאנא 15 — נעמט אן פון 11—1 מאנטאג און מיטוואך פון 1—3, זונטאג פון 12—1.

אלע סוחרים מוזען וויסען,

אז דאס בעסטע מיטעל געגען בענקראטען און פראטעסטירטע וועקסלען, איז צו ווענדען זיך אין די בעריהמטע ביורא סאנדאווע

„וועריטאס" פיעטר. 31

אין הויף

טעל. 27-53, וואו אלע חובות ענינים פון פראטעסטירטע וועקסלען ווערען שטרענג בעהאנדעלט און פון דער ביורא געזיכערט און גאראנטירט. דאס ביורא שיקט ארויס אייגענע מענשען אויף דער פראווינץ אין גאנץ פוילען.

דאס ביורא ערלעדיגט אויך צלער ארט ביט טריסטען אין אלע רעגירונגס-אינסטיטוציעס.

בעמ.: מיר נעמען אן זאכען אויף אייגענע קאסטען.

וויכטיג פאר דאמען!

מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען-היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלעגאנטסטע היטע איבער-ארבייטע איך אויף גענצליך נייע. געדענקט די אדרעס:

פאר נאר **2.50** זל.

23 זאוואדזקא 23

אין הויף, 2-טען איינגאנג, לינקס פארטער.

בעמערק.: ניי היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויספערטיגונג **50 פראצ.** ביליגער ווי איבעראל.

„TOLA"

עלטסטער פעלדשער

מ. ראזענצווייג

ווסכאדניא 29 — טעל. 79-48.

ג. פיל יעהריגער פעלדשער אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל, היילט אויך געשווירען אלע ארט לויט מעטאדע פון פראפעסאר ביער

שעהנע האנד-שטיקעריי - ארבייט

אויף

וועש

קאפען ציכען העמדער קאמבינאציעס רעפארמען סטארן

געשטיקטע אזשור טאלעדא נאפוצטע אפליקאציע און אלע ארט

נעמט אן בליוויס זאוואדזקא 27 אין הויף לינקס.

אמבעקוועמסטען צו פערשטענדיגען נאך די ארבייט פון 6 אוו׳

תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו כי חוק לישראל הוא משפט!!

זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא

17 פיעטריקאווער 17
52 זאכאדניא 52

טעלעפאן 48-79.

וואו עס ווערט געווויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי ביטעס קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, אדוואלאניעס, אלערליי ספראוועס קארנע און ציווילע וועגען דירות אין אורזשאנד ראזיעמטשי

ספעציאליסט פון שותפות-אקטען.

מיט אכטונג

י. מאנעלא פיעטריקאווער 17

רעכטסקאנסול.

Kino MIMOZA

ul. Kilińskiego 178.

היינט און ווייטערע טעג! די גרעסטע פרעמיערע פון די לעצטע יאהרען. ראמאנטישע געשיכטע פון בעריהמטען סטיענקא ראזינא

וואלגא, וואלגא...

צום אויבענדערמאנטען בילד איז אנגאזשירט געווארען א כאר פון דער רוסישער קאפעליע אין לאדז, וואס וועט זינגען רוסישע לידער.

דער נאהנטסטער פראגראם: „די געטליכע פרוי" מיט גרעטע גארבא אין דער הויפט-ראלע.

בעמערק.: די דירעקציע בעט דאס ג' פובליקום צו קומען אויף די ערשטע סעאנסען, בכדי אויסצומיידען א געדראנג. — אנהויב פון די סעאנסען אין די וואכען-טעג 5.30, 7.30, 9.15 שבת 4 א זייגער, זונטאג 3 א זייגער נאכמ.

נישט קוקענדיג אויף די גרויסע קאסטען פונ'ם בילד זענען די פרייזען פון די פלעצער נישט געהעכערט.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקהייטען און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאנישע און נערווען-קראנקהייטען.

קווארץ לאמפ-עלעקטרישער הייל-מאביזאציע-מאסאזשיסט

טעגליך פון 8 א זייגער ביז 9 אוונד

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג

בעזונדער ווארטע צימער פאר פרויען

וויזיט 3 זלאטעס

דרוקזאכען

אלערליי

ווערען שנעל, און פראמפט אין דער פיינסטער אויספיהרונג און מאדערנסטער שריפט אויסגעפערטיגט. —

קלעפסידרעס

ווערען אין פערלויף פון 1 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפט אין דער גאנצער שטאט.

בוכדרוקעריי

ע. און מ. האמבורסקי

פיעטריקאווער 16, טעלעפאן 47

Malen u. zeichnen Sie gern?

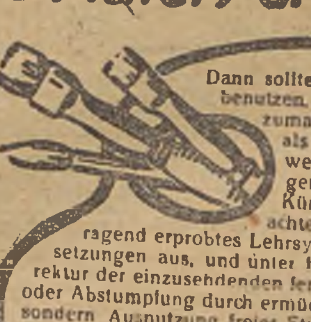

Dann sollten Sie Ihre freie Zeit benutzen, es gründlich zu lernen, zumal die Kosten viel geringer sind, als wenn Sie diese Zeit für irgendwelche Liebhabereien oder Zerstreuungen anwendeten. Unser bewährtes, von Künstlern und Presse glänzend begutachtetes, in 18jähriger Tätigkeit hervorragend erprobtes Lehrsystem geht von ganz neuartigen Voraussetzungen aus, und unter fachmännischer Prüfung erfolgt die Korrektur der einzusendenden fertigen Arbeiten. Keine Kraftvergeudung oder Abstumpfung durch ermüdenden Drill, kein Aufgeben des Berufs sondern Ausnutzung freier Stunden durch interessante künstlerische Tätigkeit vom ersten Tage an. Zeichnen und Malen ist in jedem Berufe von erheblichem Nutzen, zahlreiche frühere Schüler berichten uns aber, daß es ihnen zur lohnenden Erwerbsquelle geworden ist, und wer die Schülerarbeiten in unserem illustrierten Prospekt, den wir kostenlos versenden, ansieht, wird das begreiflich finden. Verlangen Sie den Prospekt sofort.

Mal- und Zeichen-Unterricht-G. m. b. H.

Berlin W 9, Abteilung O. 34

אבאנעמענטס-פרייז: פאר 1 חודש אין שטאט 5 זל. אין פראווינץ און אויסלאנד — 6.20 פרוואנק, אין אנדערע לענדער — 1.25 דאלאר.

אנאנסען-פרייז: פאר 1 מילימעטער-שורה פארן טעקסט 15 גראשען, פארמעטען 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פארמעטען 60 גר., נעקען 13 גר., פריוואט 15 גר. פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער, אויסער דער שעפעס-מיט 50% טייערער. פון די פרייזען ווערט נישט [illegible]

Redaktor-wydawca B. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.